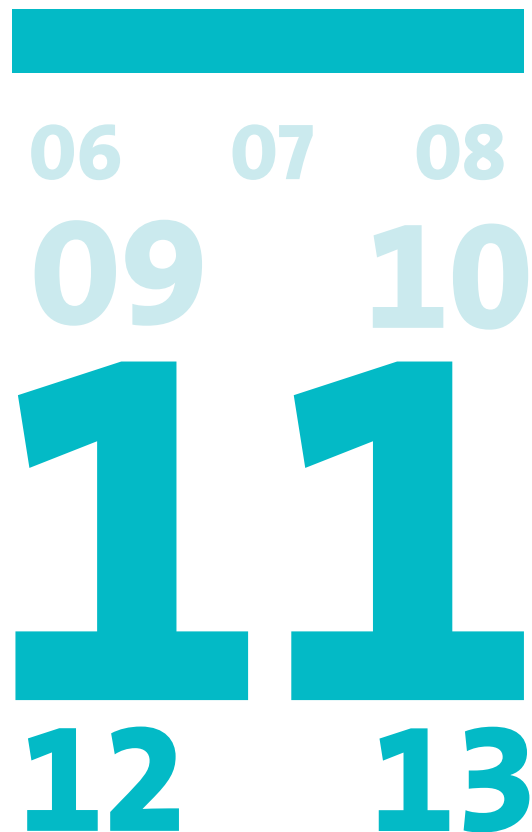

Arbeidsmarktdynamiek

Methodebeschrijving en
uitkomsten 2001–2008

Verklaring van tekens

.	gegevens ontbreken
*	voorlopig cijfer
**	nader voorlopig cijfer
x	geheim
–	nihil
–	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
o (o,o)	het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2010–2011	2010 tot en met 2011
2010/2011	het gemiddelde over de jaren 2010 tot en met 2011
2010/'11	oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2010 en eindigend in 2011
2008/'09–	
2010/'11	oogstjaar, boekjaar enz., 2008/'09 tot en met 2010/'11

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Grafimedia

Druk

OBT bv, Den Haag

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contact formulier:
www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

Prijs: € 12,50

ISBN: 978-90-357-0898-3

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Den Haag/Heerlen, 2011.
Verveelvoudiging is toegestaan,
mits het CBS als bron wordt vermeld

Samenvatting

De Nederlandse arbeidsmarkt is veel flexibeler dan vaak wordt aangenomen. In de periode 2001–2008 zijn werknemers en zelfstandigen jaarlijks 2,1 miljoen werkzame perioden gestart, terwijl er ook gemiddeld 2,0 miljoen werkzame perioden beëindigd zijn. In de nieuwe Arbeidsrekeningcijfers over arbeidsmarktdynamiek wordt alle in- en uitstroom in de werkgelegenheid geteld die gedurende een kalenderjaar plaatsvindt. Daarmee onderscheiden deze continue dynamiekcijfers zich van cijfers over het aantal veranderingen tussen twee peildata. De arbeidsmarktdynamiek wordt weergegeven voor zowel banen als werkzame perioden. Een werkzame periode is een ononderbroken periode van werk van een persoon, in dezelfde baan of in verschillende banen. De dynamiekcijfers worden zowel gepresenteerd voor werkzame personen als voor werknemers en zelfstandigen afzonderlijk. Daarnaast wordt ook gepubliceerd over het aantal baanwisselingen van werknemers binnen de werkzame perioden, en de baancreatie en baanvernietiging op basis van banen van werknemers. De dynamiekcijfers sluiten aan bij de Arbeidsrekeningcijfers van de Nationale rekeningen over het gemiddeld aantal banen en het gemiddeld aantal werkzame personen.

Deze publicatie omvat vier hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt ingegaan op het belang van dynamiekcijfers. Voor één jaar zijn de veranderingen tussen de drie arbeidsmarktposities werkzaam, werkloos en overige bevolking in beeld gebracht. De reguliere statistiekuitkomsten zijn beperkt tot de in- en uitstroom in en uit de werkgelegenheid, op basis van zowel banen als werkzame perioden. Deze uitkomsten voor de periode 2001–2008 worden besproken in hoofdstuk 2. In het derde hoofdstuk wordt uitvoerig aandacht besteed aan de wijze waarop de nieuwe dynamiekcijfers berekend worden. Daarbij wordt onder meer ingegaan op de gebruikte bronnen, de verschillende dynamiekcijfers en de herweging naar Arbeidsrekeninguitkomsten. In hoofdstuk 4 worden de continue arbeidsmarktdynamiekcijfers vergeleken met de andere arbeidsmarktdynamiekcijfers die het CBS publiceert. Tot slot bevat deze publicatie een uitgebreide begrippenlijst.

Inhoud

	Samenvatting	1
1.	Het belang van dynamiekcijfers	5
2.	Uitkomsten over continue arbeidsmarktdynamiek 2001–2008	8
	2.1 Dynamiek werkzame personen	8
	2.2 Werknemersdynamiek	9
	2.3 Dynamiek zelfstandigen	11
	2.4 Verschillen tussen bedrijfstakken	13
	2.5 Baandynamiek	14
	2.6 Baancreatie en baanvernietiging	14
	2.7 Baanduurklassen	16
3.	Berekeningswijze continue arbeidsmarktdynamiek	18
	3.1 Bronnen	18
	3.2 Verschillende dynamiekcijfers	20
	3.3 Herweging naar Arbeidsrekeninguitkomsten	23
	3.4 Publicatie	24
	3.5 Kwaliteit van de dynamiekcijfers	26
4.	Andere dynamiekcijfers	29
	4.1 Dynamiek op basis van de Enquête beroepsbevolking (EBB)	29
	4.2 Dynamiek op basis van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	30
	4.3 Continue dynamiekcijfers in het kader van Arbeidsrekeningen	30
	4.4 Verschillen tussen dynamiekcijfers	31
	Begrippen	32
	Auteurs	37

1 Het belang van dynamiekcijfers

In deze publicatie worden de nieuwe Arbeidsrekeningcijfers gepresenteerd over arbeidsmarktdynamiek.¹⁾ In deze arbeidsmarktdynamiekcijfers wordt alle in- en uitstroom in de werkgelegenheid geteld die gedurende een kalenderjaar plaatsvindt. Daarmee onderscheiden deze continue dynamiekcijfers zich van cijfers over het aantal veranderingen tussen twee peildata. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het belang van dynamiekcijfers. Voor één jaar zijn de veranderingen tussen de drie arbeidsmarktposities werkzaam, werkloos en overige bevolking in beeld gebracht.

Met de meeste CBS-cijfers over de arbeidsmarkt wordt een beschrijving gegeven van de situatie op een bepaald moment of in een bepaalde periode, zoals bijvoorbeeld het aantal vacatures per 30 juni of het gemiddeld aantal banen van werknemers in het verslagjaar. Uit deze voorraadcijfers worden ook mutatiecijfers afgeleid, zoals de groei van het gemiddeld aantal banen tussen twee jaren. Deze groeicijfers geven echter alleen inzicht in de *netto* ontwikkeling: hoeveel is het gemiddeld aantal banen per saldo toegenomen? Om een beter beeld te krijgen van het functioneren van de arbeidsmarkt is echter ook behoefte aan cijfers over de onderliggende bruto stromen: hoeveel banen zijn ontstaan en hoeveel banen zijn beëindigd. Het maakt namelijk een groot verschil of de stijging van het gemiddeld aantal banen het gevolg is van een geringe instroom van personen die voorheen niet werkzaam waren óf dat de stijging het saldo is van omvangrijke stromen in en uit de werkgelegenheid. Hoe dynamischer de arbeidsmarkt is, des te sneller dat bedrijven zich aan gewijzigde omstandigheden kunnen aanpassen (zoals het snel uitbreiden van de productiecapaciteit indien de vraag naar de producten van het bedrijf toeneemt, of aanpassing van het personeelsbestand wegens veranderde opleidingsbehoeften). De keerzijde van een hoge dynamiek is evenwel dat bedrijven veel kosten moeten maken om personeel te werven en in te werken. Bij vertrek gaan (bedrijfsspecifieke) kennis en ervaring van werknemers (deels) verloren.

Ook voor individuele personen maakt het een groot verschil of zij behoren tot een pool werklozen waarvan jaarlijks slechts een klein percentage uitstroomt (bestandswerkloosheid) óf dat sprake is van kortdurende werkloosheid met omvangrijke instroom én uitstroom (stroomwerkloosheid). In het algemeen wordt een lage frictiewerkloosheid als gewenst beschouwd, een situatie van volledige werkgelegenheid zou leiden tot verstarring van de arbeidsmarkt. Langdurige werkloosheid leidt ertoe dat mensen buiten de arbeidsmarkt komen te staan en hun inzetbaarheid steeds minder wordt. Aan de hand van dynamiekcijfers wordt duidelijker hoe de arbeidsmarkt zich ontwikkelt. Desalniettemin resteren ook dan nog vragen. Als bijvoorbeeld duidelijk is hoeveel mensen van 'werkloos' naar 'werkend' stromen, is de volgende vraag in hoeverre sprake is van *duurzame* uitstroom: hoeveel werklozen vinden weliswaar een baan, maar zijn korte tijd later wederom werkloos?

Verder heeft mobiliteit in de verschillende bedrijfstakken niet altijd eenzelfde impact. In sommige bedrijfstakken, zoals de horeca, is het 'gewoon' dat werknemers regelmatig van baan wisselen *binnen* de bedrijfstak. In andere bedrijfstakken werken werknemers jarenlang bij hetzelfde bedrijf, mede omdat er weinig andere bedrijven zijn waar een werknemer zijn specifieke werkzaamheden kan verrichten (denk aan de overheid). Mobiliteit *binnen* een bedrijfstak is soms van een heel andere orde dan mobiliteit *tussen*

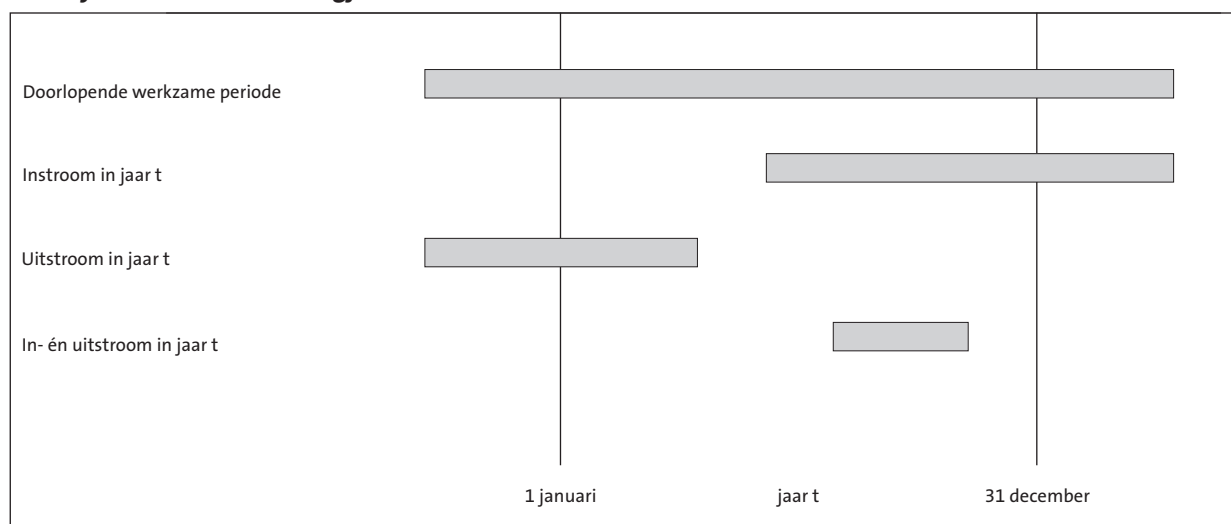
¹⁾ Een verkorte versie van deze publicatie is als artikel gepubliceerd in Sociaaleconomische trends, 2e kwartaal 2011.

bedrijfstakingen. Daarnaast is er verschil in arbeidsmobiliteit tussen kleine bedrijven en grote bedrijven; binnen grote bedrijven hebben werknemers vaak de mogelijkheid om door te groeien naar een andere functie of over te stappen naar een andere afdeling of vestiging. Bij kleine bedrijven zijn de mogelijkheden hiertoe vaak beperkt. In dit artikel wordt mobiliteit *binnen* bedrijven verder buiten beschouwing gelaten.

De dynamiek op de arbeidsmarkt kan op verschillende manieren worden geteld.²⁾ Gegeven het beschikbare cijfermateriaal lag van oudsher de nadruk op dynamiekcijfers die gebaseerd waren op de vergelijking van de situatie op twee peilmomenten. Deze vorm van dynamiekcijfers wordt aangeduid als ‘discrete’ dynamiek. Veranderingen tussen deze peildata in, die binnen deze periode gevolgd zijn door een andere mutatie, blijven daarbij onopgemerkt. Nu het CBS echter de beschikking heeft over integrale databestanden waarin *alle* banen staan geregistreerd die in de loop van een kalenderjaar hebben bestaan, is het ook mogelijk geworden om *alle* veranderingen te tellen die zich in de loop van een jaar hebben voorgedaan. Op deze manier wordt een vollediger beeld verkregen van de dynamiek op de arbeidsmarkt. Met name kortdurende banen worden op deze wijze beter in kaart gebracht. Deze ‘continue’ dynamiekcijfers staan in dit artikel centraal.

Bij het kwantificeren van de arbeidsmarktdynamiek zou het uiteindelijk moeten gaan om het beantwoorden van de vraag hoeveel veranderingen plaatsvinden tussen de drie arbeidsmarktposities *werkzaam*, *werkloos* en *overige bevolking*. In schema 1.2 wordt weergegeven hoe de 16,2 miljoen personen in Nederland in 2003 verdeeld waren over deze drie arbeidsmarktposities. Daarnaast is geraamd hoe vaak personen in de loop van het kalenderjaar van arbeidsmarktpositie zijn gewisseld. Ook de instroom in de bevolking als gevolg van geboorte en immigratie is in kaart gebracht, evenals de uitstroom uit de bevolking door overlijden en emigratie. Werkzaam betreft hier alle personen die werken in Nederland, ongeacht leeftijd en arbeidsduur. Bij de definiëring van werklozen is, anders dan in de officiële definitie van het CBS, geen twaalvuurgrens gehanteerd.³⁾ In deze stroomcijfers zijn alle mutaties meegeteld die in 2003 hebben plaatsgevonden, ongeacht het aantal dagen dat de verschillende arbeidsmarktposities hebben geduurd.⁴⁾ De verschillende banen van een persoon zijn namelijk alleen samengeteld tot een

1.1 Dynamiek in een verslagjaar

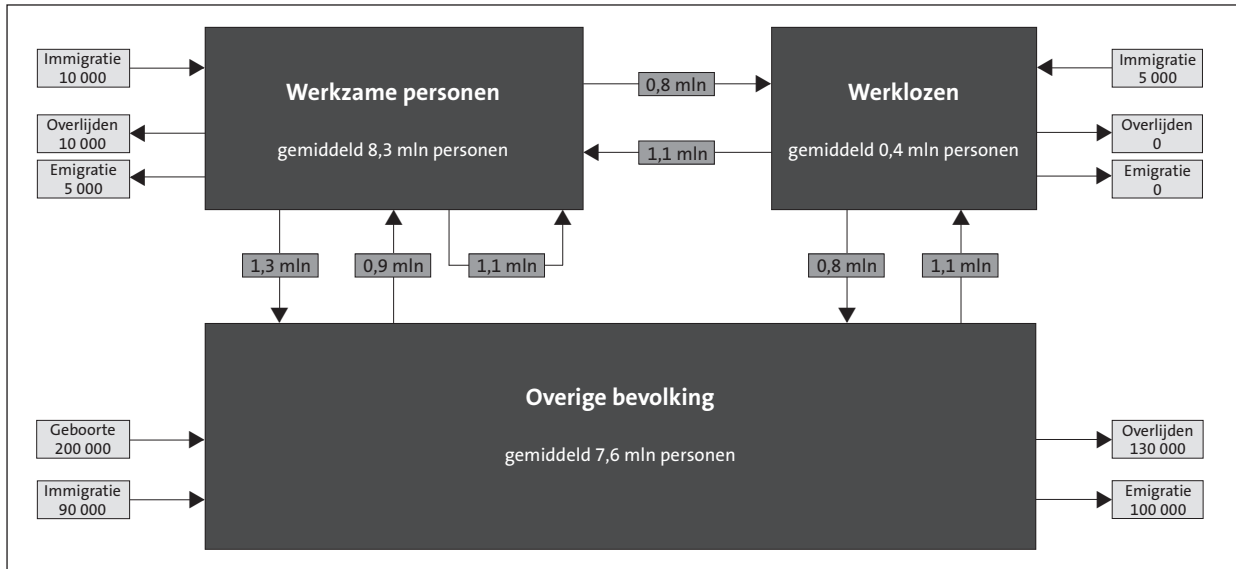
²⁾ In hoofdstuk 4 wordt hier nader op ingegaan.

³⁾ Dit is gedaan omdat in de werkgelegenheidscijfers ook geen urengrens is gehanteerd.

⁴⁾ In schema 1.2 zijn de demografische stromen afgerond op veelvouden van 5 duizend, terwijl de overige uitkomsten zijn afgerond op honderdduizendtallen.

1.2 Arbeidsmarktdynamiek, 2003

werkzame periode, als de persoon onafgebroken werkzaam was. Zodra er tussen het einde van de ene baan en het begin van de volgende baan één of meer dagen zitten (al is het bijvoorbeeld maar een weekend), telt dit al als één uitstroom uit ‘werkend’, gevolgd door één instroom in ‘werkend’. Daarnaast is ongeveer 1,1 miljoen keer sprake van een wisseling van hoofdbaan binnen de (ononderbroken) werkzame periode. De som van alle stromen in 2003 bedraagt ongeveer 7,7 miljoen, dat wil zeggen dat *gemiddeld* de helft van alle personen in 2003 van positie is veranderd.⁵⁾ Het blijkt dat de Nederlandse arbeidsmarkt veel dynamischer is, dan veelal wordt verondersteld.

Aan het splitsen van de stromen in en uit de werkgelegenheid zitten een hoop haken en ogen. Zo hangt de vraag of iemand op een bepaald moment werkloos is mede af van zijn activiteiten in een bepaalde periode (heeft de persoon in de afgelopen vier weken actief gezocht naar werk?) zodat het conceptueel lastig is om continue stromen tussen ‘werkloos’ en ‘overige bevolking’ te onderscheiden. Bovendien hebben de werkgelegenheids cijfers betrekking op de werkgelegenheid in Nederland, waarbij geen grenzen worden gehanteerd aan het aantal uren dat iemand per week werkt, terwijl de officiële werkloosheids cijfers betrekking hebben op mensen van 15–64 jaar die in Nederland wonen en die werk zoeken van tenminste twaalf uur per week.⁶⁾ Daarom is ervoor gekozen om de reguliere publicatie van cijfers over continue arbeidsmarktdynamiek te beperken tot cijfers over de instroom in werk en de uitstroom uit werk (zie hoofdstuk 2). Voor het samenstellen van deze stroomcijfers heeft het CBS de beschikking over integrale databestanden waaruit deze cijfers relatief gemakkelijk zijn af te leiden.

⁵⁾ Het totaal aantal personen dat deel uit maakt van deze stromen is echter lager, omdat een persoon in één jaar meerdere malen van arbeidsmarktpositie kan veranderen en/of betrokken kan zijn bij demografische veranderingen.

⁶⁾ Ten behoeve van de vergelijkbaarheid zijn voor schema 1.2 alternatieve werkloosheids cijfers samengesteld.

2 Uitkomsten over continue arbeidsmarktdynamiek 2001–2008

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten besproken over continue arbeidsdynamiek voor de jaren 2001–2008. De dynamiekcijfers worden zowel gepresenteerd voor werkzame personen als voor werknemers en zelfstandigen afzonderlijk. Daarnaast komen ook het aantal baanwisselingen van werknemers binnen de werkzame perioden, en de baancreatie en baanvernietiging op basis van banen van werknemers aan de orde. Wat blijkt is dat de Nederlandse arbeidsmarkt veel dynamischer is dan vaak wordt aangenomen.

2.1 Dynamiek werkzame personen

Tussen 2001 en 2008 is het gemiddeld aantal werkzame personen toegenomen met 449 duizend tot 8,7 miljoen personen. Dat is een gemiddelde groei van ruim 60 duizend werkzame personen per jaar, oftewel 0,8 procent. Deze groei is het resultaat van twee tegengestelde bewegingen: enerzijds beginnen werknemers en zelfstandigen jaarlijks aan gemiddeld 2,1 miljoen werkzame perioden, terwijl anderzijds gemiddeld 2,0 miljoen werkzame perioden per jaar worden beëindigd. Hiermee komt het relatieve arbeidsverloop in Nederland uit op 20 procent. Zelfs in jaren dat het gemiddeld aantal werkzame personen daalde (in 2003 en 2004), was er nog een instroom van bijna 2 miljoen werkzame perioden (staat 2.1.1). Overigens kan een persoon in een jaar meerdere malen in en uit de werkgelegenheid stromen, zodat dit voor een deel dezelfde personen zijn.

2.1.1 Gemiddeld aantal werkzame personen

	Gemiddeld aantal werkzame perioden	Groei gemiddeld aantal werkzame perioden	Instroom	Uitstroom
	<i>x 1 000</i>			
2001	8 282	167	2 312	2 129
2002	8 324	42	2 131	2 112
2003	8 283	-41	1 961	2 042
2004	8 211	-72	1 936	1 971
2005	8 252	41	1 975	2 004
2006	8 392	140	2 137	1 847
2007	8 606	214	2 219	1 954
2008*	8 731	125	2 141	2 026

Werkzame personen kunnen worden onderscheiden in werknemers en in zelfstandigen. Het totaal aantal werkzame perioden van werkzame personen in 2008 was 10,4 miljoen, waarvan 1,2 miljoen zelfstandigen. Voor 7,3 miljoen personen gold dat zij het gehele jaar gewerkt hebben. In 2008 zijn ongeveer 2,1 miljoen personen begonnen met werk (na een onderbreking of voor het eerst) en ongeveer 2,0 miljoen personen hebben hun werk beëindigd (tijdelijk of voorgoed). Per saldo betekende dit een groei van 116 duizend werkzame perioden (staat 2.1.2).

Doordat personen die het gehele jaar gewerkt hebben per definitie zwaarder meetellen in het gemiddeld aantal werkzame personen, is 84 procent van de werkgelegenheid in handen van werkzame personen die het gehele jaar gewerkt hebben.

2.1.2 Instroom en uitstroom van werkzame personen

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
	<i>x 1 000</i>							
Gemiddeld aantal werkzame perioden	8 282	8 324	8 283	8 211	8 252	8 392	8 606	8 731
Totaal aantal werkzame perioden	10 009	9 970	9 800	9 730	9 754	9 947	10 269	10 404
Doorlopend werkzaam	6 780	6 897	6 928	6 923	6 894	7 003	7 178	7 329
Instroom	2 312	2 131	1 961	1 936	1 975	2 137	2 219	2 141
Uitstroom	2 129	2 112	2 042	1 971	2 004	1 847	1 954	2 026
Instroom -/ uitstroom	183	19	-81	-35	-29	290	265	116
	<i>dagen</i>							
Werkzame periode binnen het jaar	302	305	309	309	309	308	306	307

2.2 Werknemersdynamiek

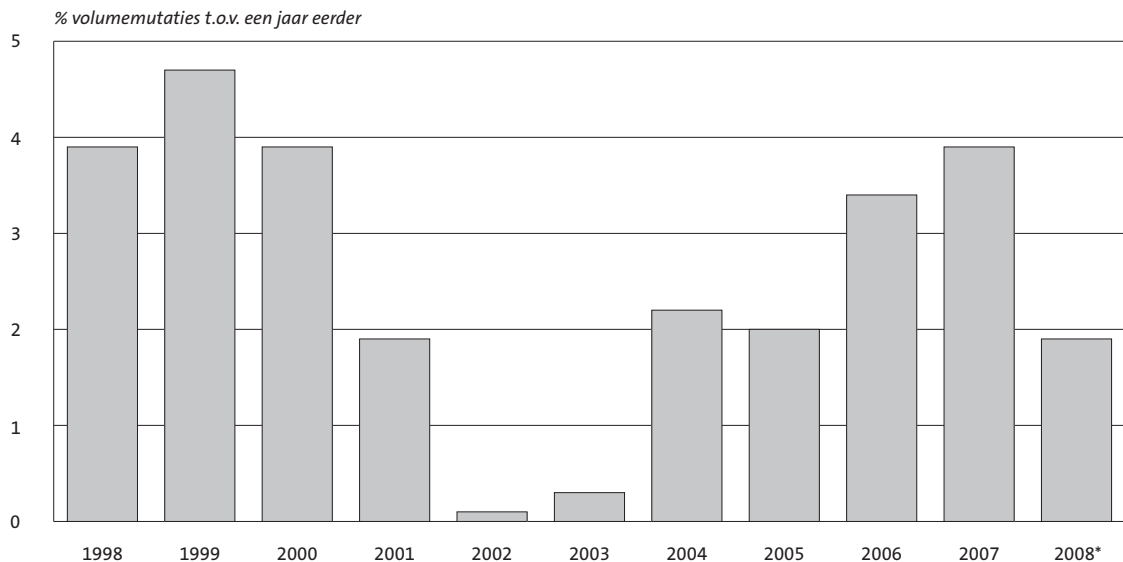
Tussen 2001 en 2008 is het gemiddeld aantal werknemers toegenomen met 6 procent tot 7,6 miljoen (staat 2.2.1). Het totaal aantal werknemers is minder hard gegroeid met 4 procent. Dat het totaal aantal werknemers minder is gestegen komt doordat van de werkzame perioden de gemiddelde duur binnen het kalenderjaar is toegenomen. In 2001 duurde de gemiddelde werkzame periode nog 294 dagen, in 2003 is dit gestegen tot rond de 300 dagen per jaar. De jaren daarna bleef de gemiddelde duur van werkzame perioden vrijwel onveranderd. Hierdoor is ook het aandeel werknemers dat doorlopend werkzaam is geweest in de afgelopen jaren constant.

In 2008 bedroeg, net zoals in 2007, de totale instroom plus uitstroom (arbeidsverloop) van werknemers 4 miljoen. In 2001 was de omvang van de stromen het grootst. De in- en uitstroom bedroeg toen 4,3 miljoen. In de periode 2001–2004 daalde de in- en uitstroom, terwijl het aantal doorlopende werkzame perioden juist toenam. De economische teruggang speelde hierbij een rol. Het aantal werknemers dat van hoofdbaan wisselde bereikte in 2004 het laagste punt met 846 duizend werknemers. Sinds 2006 trok de werkgelegenheid weer aan en waren er in 2008 1,1 miljoen baanwisselaars. In grafiek 2.2.2 wordt de economische groei van de afgelopen jaren getoond. Hierbij moet er rekening mee worden gehouden dat de arbeidsmarkt in het algemeen vertraagd reageert op de conjuncturele ontwikkelingen.

2.2.1 Instroom en uitstroom van werknemers

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
<i>x 1 000</i>								
Gemiddeld aantal werknemers	7 152	7 199	7 167	7 083	7 105	7 227	7 425	7 550
Totaal aantal werknemers	8 878	8 845	8 684	8 602	8 608	8 782	9 088	9 224
Doorlopend werkzaam	5 794	5 902	5 947	5 908	5 874	5 965	6 127	6 262
Instroom	2 233	2 065	1 897	1 879	1 917	2 058	2 139	2 077
Uitstroom	2 047	2 034	1 955	1 906	1 921	1 782	1 887	1 961
Instroom +/- uitstroom	186	31	-58	-27	-4	275	252	117
<i>dagen</i>								
Werkzame periode binnen het jaar	294	297	301	301	301	300	298	300

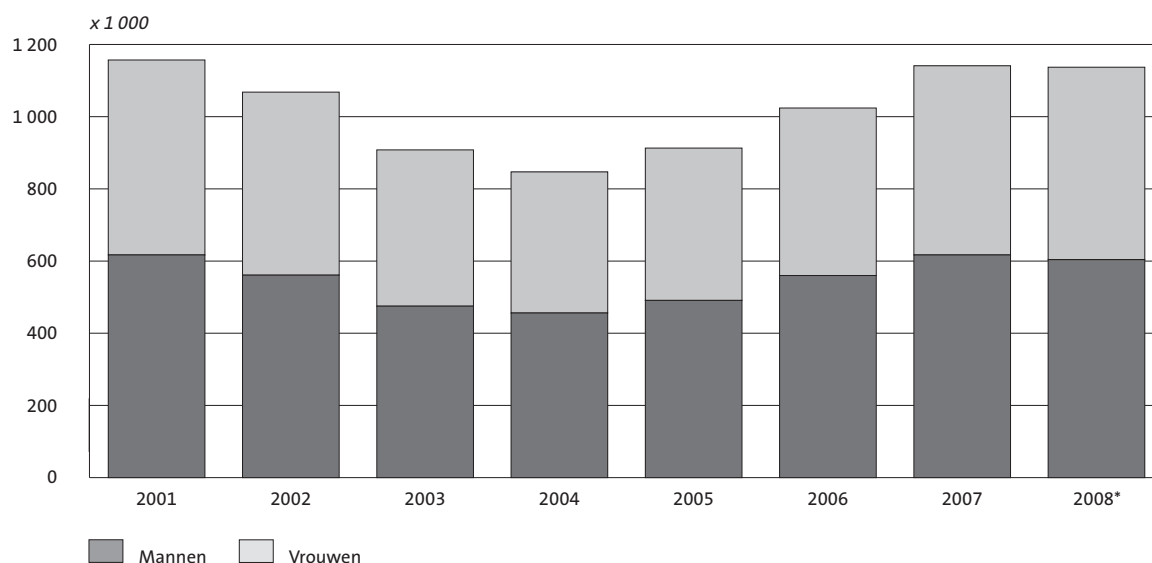
2.2.2 Economische groei

Vrouwen zijn iets vaker mobiel dan mannen. In de periode 2001–2008 veranderden gemiddeld 12,1 procent van de vrouwen van baan tegen 11,1 procent van de mannen (grafiek 2.2.3).

De meeste baanwisselingen in 2008 vonden plaats in de zakelijke dienstverlening (inclusief de uitzendbranche), de handel en de gezondheids- en welzijnszorg (staat 2.2.4). Ruim 60 procent van alle baanwisselingen was afkomstig uit deze bedrijfstakken. Bijna de helft van de baanwisselaars bleef werken binnen de eigen bedrijfstak (staat 2.2.5). In de bedrijfstak gezondheids- en welzijnszorg is het percentage baanwisselaars dat in dezelfde bedrijfstak bleef het hoogst (62 procent), in de delfstoffenwinning het laagst (18 procent). Werknemers uit de uitzendbranche die van baan wisselden naar een andere bedrijfstak, kwamen met name terecht in de zakelijke dienstverlening. Andere bedrijfstakken waar werknemers uit de uitzendbureaus naar overstapten zijn de handel, de industrie, het vervoer en de gezondheids- en welzijnszorg.

2.2.3 Baanwisselingen naar geslacht

2.2.4 Baanwisselaars naar bedrijfstak, 2008*

	Sbi 1993	Baanwisselaars	
		absoluut	relatief ¹⁾
		x 1 000	%
Totaal	01-93	1 137	12
Landbouw, bosbouw en visserij	01-05	16	8
Delfstoffenwinning	10-14	1	8
Industrie	15-37	79	8
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	4	13
Bouwnijverheid	45	40	9
Handel	50-52	164	10
Horeca	55	63	16
Vervoer, opslag en communicatie	60-64	57	11
Financiële instellingen	65-67	33	11
Zakelijke dienstverlening	70-74	421	20
ww. uitzendbureaus e.d.	745	246	25
Openbaar bestuur	75	33	7
Gesubsidieerd onderwijs	80	35	8
Gezondheids- en welzijnszorg	85	138	11
Milieu, cultuur en overige dienstverlening	90-93	53	14

¹⁾ Baanwisselaars als percentage van het totaal aantal werkzame perioden van werknemers.

2.3 Dynamiek zelfstandigen

Het aantal zelfstandigen is in de periode 2001-2008 toegenomen met 4,4 procent. De totale in- en uitstroom van zelfstandigen in 2008 bedroeg 129 duizend (staat 2.3.1). In de periode 2005-2007 was de

2.2.5 Baanwisselaars: overgang van oude hoofd baan naar nieuwe hoofd baan naar bedrijfstak, 2008*

Bedrijfstak oude hoofd baan	Sbi 1993	Bedrijfstak nieuwe hoofd baan															
		Totaal	Land- eco- nomin- bos- bouw activi- teiten	Delf- stof- fen- win- ning	Indus- trie	Ener- gie- en wa- terlei- ding- bedrij- ven	Bouw- en nijver- heid	Han- del	Horeca	Ver- voer, opslag en com- muni- catie	Finan- ciële instel- lingen	Zake- lijke dienst- verle- ning	wv. uit- zend- bureaus e.d.	Open- baar bestuur	Ge- sub- sidi- eerd onder- wijs	Ge- zond- heids- en wel- zijns- zorg	Milieu, cultuur en overige dienst- verl.
x 1 000																	
Totaal	01-93	1 137	16	1	79	4	40	164	63	57	33	421	246	33	35	138	53
Landbouw, bosbouw en visserij	01-05	18	5	0	1	0	1	3	1	1	0	4	3	0	0	1	1
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrie	15-37	60	1	0	18	0	3	10	1	2	1	19	10	1	1	2	2
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bouwnijverheid	45	30	0	0	2	1	12	3	0	1	1	8	4	1	0	1	1
Handel	50-52	172	2	0	11	0	4	65	9	6	3	46	26	2	3	14	7
Horeca	55	74	1	0	2	0	1	10	24	2	1	22	14	1	1	6	4
Vervoer, opslag en communicatie	60-64	49	0	0	2	0	1	6	1	16	1	15	9	1	1	2	2
Financiële instellingen	65-67	26	0	0	1	0	0	2	1	1	9	10	4	1	0	1	1
Zakelijke dienstverlening	70-74	482	5	0	37	2	14	50	19	25	14	251	151	13	8	27	17
wv. uitzendbureaus e.d.	745	339	4	0	28	1	10	36	14	20	8	171	127	9	5	19	12
Openbaar bestuur	75	26	0	0	1	0	1	1	0	1	0	7	3	9	1	2	1
Gesubsidieerd onderwijs	80	27	0	0	1	0	1	1	0	0	0	5	2	1	14	3	2
Gezondheids- en welzijnszorg	85	120	1	0	2	0	1	8	3	1	1	19	11	2	4	74	4
Milieu, cultuur en overige dienstverlening	90-93	51	0	0	2	0	2	5	3	1	1	15	8	1	2	5	12

2.3.1 Instroom en uitstroom van zelfstandigen

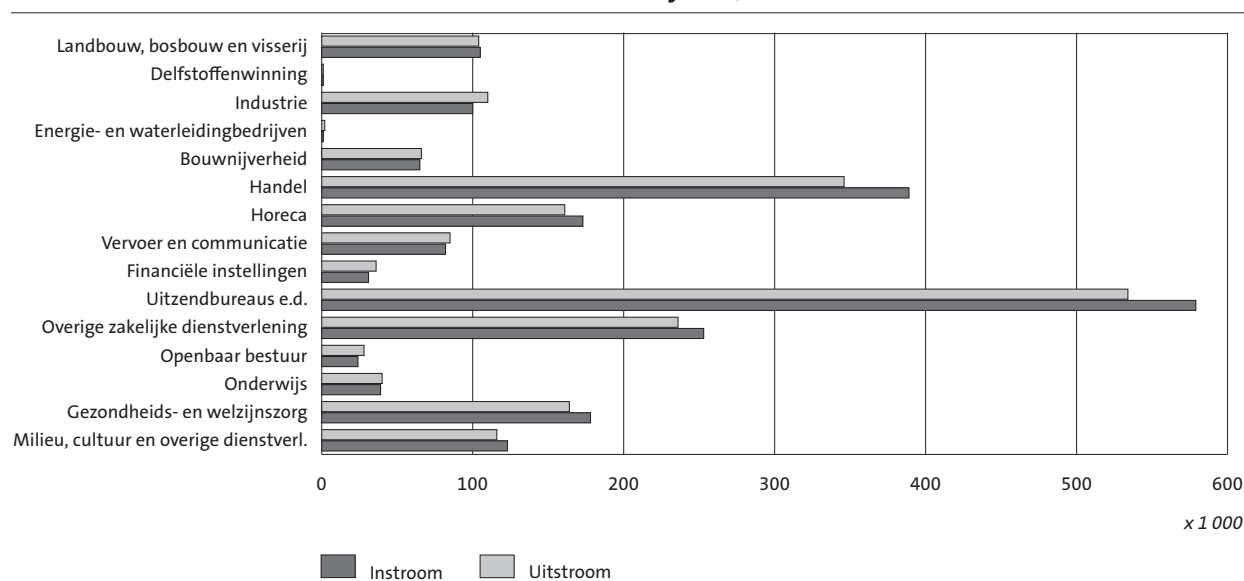
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
x 1 000								
Gemiddeld aantal zelfstandigen	1 130	1 125	1 116	1 128	1 146	1 165	1 181	1 180
Totaal aantal zelfstandigen	1 130	1 125	1 116	1 128	1 146	1 165	1 181	1 180
Doorlopend werkzaam	986	996	980	1 016	1 020	1 038	1 051	1 067
Instroom	79	66	64	58	58	79	80	64
Uitstroom	82	78	88	66	83	65	67	65
Instroom -/ uitstroom	-3	-12	-23	-8	-25	14	12	-1

omvang van de stromen nog hoger met gemiddeld 144 duizend zelfstandigen per jaar. Net zoals bij werknemers was de totale in- en uitstroom van zelfstandigen het grootst in 2001 (160 duizend). Dit hangt samen met de economische situatie: 2000 was het laatste jaar van een periode van hoge economische groei (grafiek 2.2.2). De dynamiek onder zelfstandigen is steeds een stuk lager dan onder werknemers. Zo was het relatieve arbeidsverloop in 2008 van zelfstandigen 5 procent tegen 22 procent bij werknemers.

2.4 Verschillen tussen bedrijfstakken

De mobiliteit verschilt per bedrijfstak. In 2008 was de in- en uitstroom van werknemers het grootst in de uitzendbranche (grafiek 2.4.1). In deze bedrijfsklasse was het relatieve arbeidsverloop 57 procent. Ook de landbouw en de horeca kenden een relatief grote dynamiek. Daar kwam het relatief arbeidsverloop uit op 50 procent respectievelijk 41 procent (staat 2.4.2). In de bedrijfstakken met een grote dynamiek is de gemiddelde duur van de werkzame perioden lager dan gemiddeld.

2.4.1 Instroom en uitstroom van werknemers naar bedrijfstak, 2008*

2.4.2 Arbeidsmarktdynamiek van werknemers per bedrijfstak, 2008*

	Sbi 1993	Totaal aantal werkzame perioden	Instroom	Uitstroom	Instroom -/ uitstroom	Relatief arbeidsverloop	Doorlopende werkzame perioden als % gemiddeld aantal werknemers
		x 1 000				%	
Totaal	01-93	9 224	2 077	1 961	117	22	83
Landbouw, bosbouw en visserij	01-05	202	103	100	3	50	69
Delfstoffenwinning	10-14	8	1	1	0	9	92
Industrie	15-37	977	99	109	-10	11	90
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	33	1	2	0	5	96
Bouwnijverheid	45	438	60	62	-2	14	87
Handel	50-52	1 588	382	338	45	23	80
Horeca	55	404	171	159	13	41	64
Vervoer, opslag en communicatie	60-64	513	81	82	-1	16	86
Financiële instellingen	65-67	303	31	35	-4	11	90
Zakelijke dienstverlening	70-74	2 126	822	762	60	37	71
ww. uitzendbureaus e.d.	745	972	579	534	45	57	47
Openbaar bestuur	75	506	24	28	-4	5	95
Ge subsidieerd onderwijs	80	458	39	40	-1	9	92
Gezondheids- en welzijnszorg	85	1 291	175	162	13	13	89
Milieu, cultuur en overige dienstverl.	90-93	379	89	83	6	23	81

De omvang van de werknemersstromen was het kleinst bij de delfstoffenwinning, de energie- en waterleidingbedrijven, het openbaar bestuur, de financiële instellingen en het gesubsidieerd onderwijs. Deze bedrijfstakken kenden ook een laag relatief arbeidsverloop. Bij het openbaar bestuur en de energie- en waterleidingbedrijven was het relatieve arbeidsverloop het laagst met 5 procent.

2.5 Baandynamiek

Wanneer niet alleen gekeken wordt naar de in- en uitstroom in en uit de werkgelegenheid, maar naar alle banen van werknemers en zelfstandigen die in de loop van het jaar beginnen of beëindigd worden, komen de dynamiekcijfers nóg hoger uit. In de periode 2001–2008 zijn gemiddeld 3,8 miljoen banen per jaar aangevangen en 3,7 miljoen banen per jaar beëindigd. Voor het overgrote deel zijn dit werknemersbanen. In 2008 bedroeg de omvang van de in- en uitstromen van banen 7,9 miljoen. De omvang van de banenstromen van werknemers bedroeg 7,7 miljoen en van zelfstandigen 227 duizend. De ontwikkeling van de banenstromen was tussen 2007 en 2008 verschillend tussen werknemers en zelfstandigen. In deze periode steeg de omvang van de stromen van werknemersbanen, terwijl de banenstromen van zelfstandigen juist relatief fors daalde (staat 2.5.1).

2.5.1 Instroom en uitstroom van banen van werkzame personen

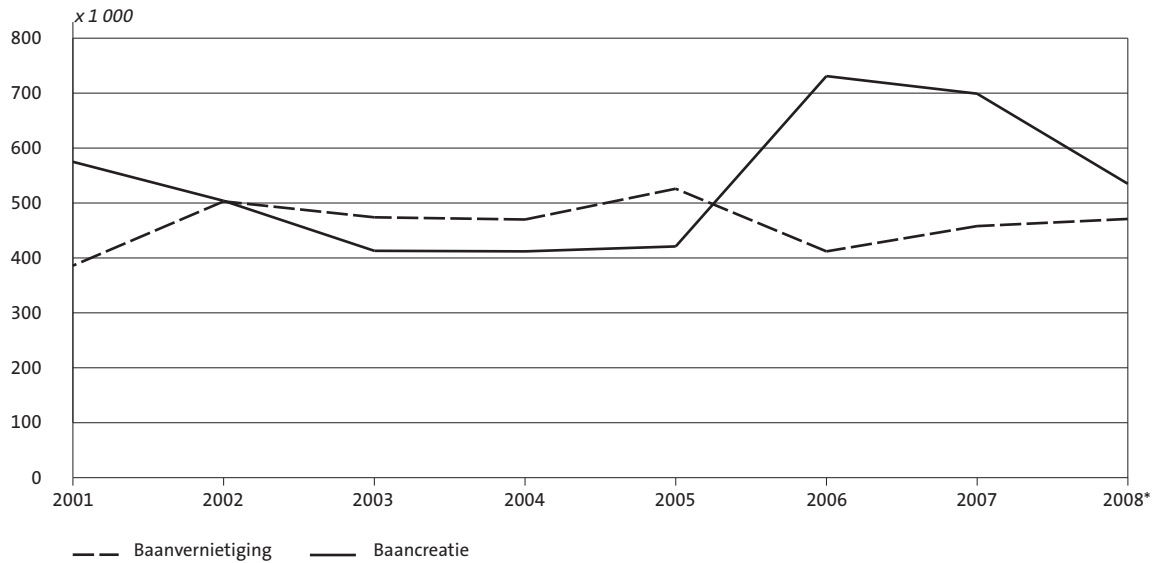
	2007			2008*		
	instroom	uitstroom	instroom + uitstroom	instroom	uitstroom	instroom + uitstroom
	<i>x 1 000</i>					
Totaal	4 092	3 816	7 908	4 002	3 922	7 924
Werknemers	3 951	3 709	7 660	3 881	3 817	7 698
Zelfstandigen	141	107	248	122	105	227

2.6 Baancreatie en baanvernietiging

Door de in- en uitstroom van banen te sommeren per bedrijf, blijkt of het aantal banen van werknemers is toegenomen of afgenomen. In 2008 is het aantal banen van werknemers bij bedrijven enerzijds met 535 duizend toegenomen en anderzijds met 471 duizend afgenomen. Na 2006 neemt de baancreatie af, maar worden er nog steeds meer banen gecreëerd dan vernietigd (grafiek 2.6.1). Door de afname van baancreatie en een lichte toename van baanvernietiging, is het verschil tussen baancreatie en baanvernietiging wel kleiner geworden. Bedroeg het saldo in 2006 nog 319 duizend banen, in 2008 kwam het saldo uit op 64 duizend.

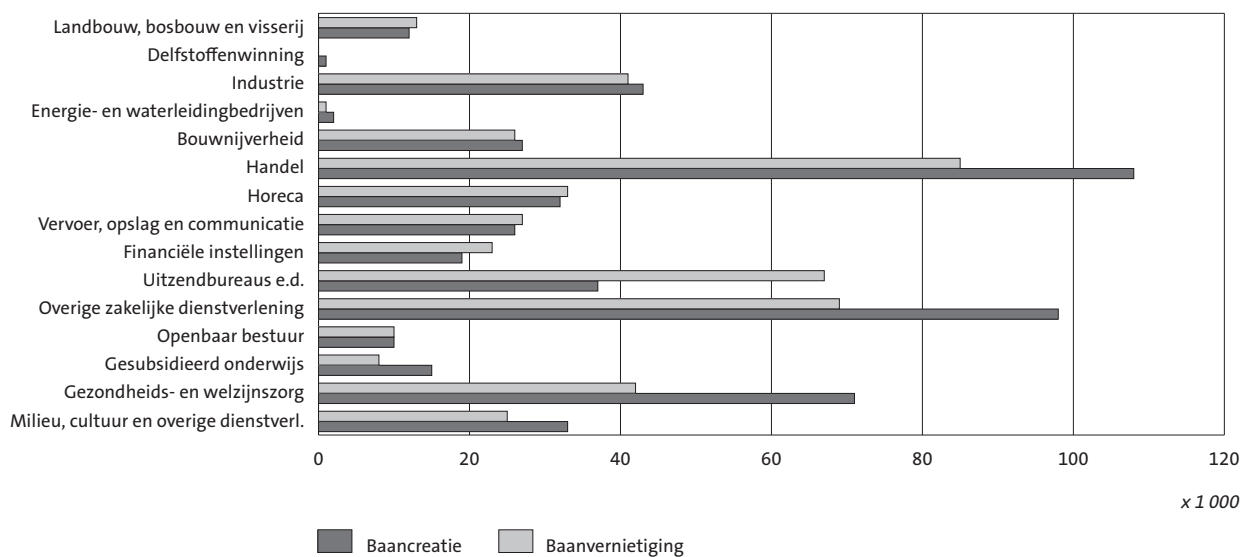
2.6.1 Baancreatie en -vernietiging

Zowel de baancreatie als baanvernietiging was in 2008 het grootst in de zakelijke dienstverlening en de handel. In deze bedrijfstakken werden in het totaal 243 duizend banen gecreëerd en 221 duizend banen vernietigd. De baancreatie in de gezondheids- en welzijnszorg was ook groot (71 duizend banen). In de uitzendbranche werden bijna twee maal zo veel banen vernietigd als gecreëerd (grafiek 2.6.2). In de horeca en de financiële instellingen zijn relatief de meeste banen vernietigd.

In de periode 2001–2008 werden er gemiddeld per jaar 536 duizend banen gecreëerd en 463 duizend banen vernietigd. In 2006 kwam de baancreatie met 731 duizend banen zelfs ruim boven het gemiddelde

2.6.2 Baancreatie en -vernietiging naar bedrijfstak, 2008*

2.6.3 Baancreatie en -vernietiging

	Sbi 1993	Baancreatie			Baanvernietiging		
		2006	2007	2008*	2006	2007	2008*
<i>x 1 000</i>							
Totaal	01–93	731	699	535	412	458	471
Landbouw, bosbouw en visserij	01–05	16	16	12	14	13	13
Delfstoffenwinning	10–14	0	0	1	0	0	0
Industrie	15–37	44	48	43	46	41	41
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41	1	1	2	1	0	1
Bouwnijverheid	45	32	36	27	31	25	26
Handel	50–52	126	140	108	87	92	85
Horeca	55	48	42	32	24	31	33
Vervoer, opslag en communicatie	60–64	37	36	26	26	25	27
Financiële instellingen	65–67	20	26	19	12	26	23
Zakelijke dienstverlening	70–74	270	212	135	93	126	136
wv. uitzendbureaus e.d.	745	161	91	37	29	60	67
Openbaar bestuur	75	11	12	10	15	8	10
Gesubsidieerd onderwijs	80	17	20	15	10	6	8
Gezondheids- en welzijnszorg	85	69	73	71	30	39	42
Milieu, cultuur en overige dienstverl.	90–93	39	37	33	24	26	25

uit. De baancreatie was toen het grootst in de zakelijke dienstverlening met 270 duizend banen (staat 2.6.3). Met name in de uitzendbranche werden veel banen gecreëerd (161 duizend banen), bijna viermaal zo hoog als het jaar daarvoor. In de periode 2006–2008 is de baancreatie in de uitzendbranche met driekwart afgenomen tot 37 duizend banen in 2008. Hieruit blijkt dat de ontwikkeling van de baancreatie aanzienlijk fluctueert in de uitzendbranche.

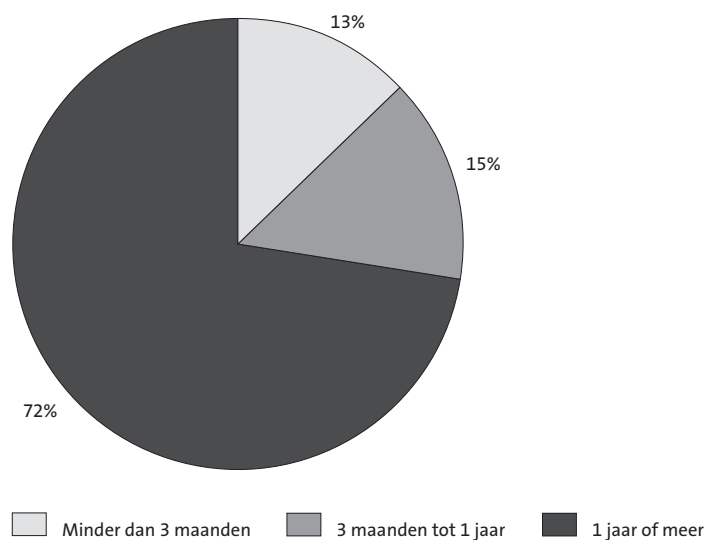
2.7 Baanduurklassen

De uitkomsten over baandynamiek van werknemers worden uitgesplitst naar drie baanduurklassen: banen die minder dan 3 maanden geduurd hebben, banen die 3 maanden tot 1 jaar geduurd hebben en banen die 1 jaar of langer duren. Bij deze indeling is de baanduur berekend inclusief de baanduur vóór het verslagjaar en na het verslagjaar. De uitkomsten van de baanduurklassen hebben betrekking op het verslagjaar 2007. Omdat de baangegevens over 2009 nog niet beschikbaar zijn, kan de baanduur van verslagjaar 2008 nog niet berekend worden.

In 2007 waren er 8 miljoen banen die 1 jaar of langer duurden. Dit is 73 procent van het totaal aantal banen (grafiek 2.7.1). Omdat de gemiddelde duur van deze banen groter is dan gemiddeld, bestaat het gemiddeld aantal banen voor 90 procent uit banen met een baanduur van 1 jaar of meer.

De totale omvang van de in- en uitstroom van banen bedroeg 7,7 miljoen. Hiervan had tweederde betrekking op kortlopende banen (banen met een baanduur korter dan een jaar). De kortlopende banen bepalen dus grotendeels de dynamiek op de arbeidsmarkt. Van alle instroom had 66 procent betrekking op kortlopende banen; van alle uitstroom 69 procent. De in- en uitstroom van kortdurende werknemersbanen was relatief het grootst in de uitzendbranche. Ook de dynamiek van de kortdurende banen bij de landbouw en de horeca was relatief groot (staat 2.7.2).

2.7.1 Totaal aantal banen van werknemers naar baanduurklassen, 2007

2.7.2 Instroom en uitstroom van banen van werknemers naar baanduurklassen, 2007

	Sbi 1993	Minder dan 3 maanden		3 maanden tot 1 jaar		1 jaar of meer	
		instroom	uitstroom	instroom	uitstroom	instroom	uitstroom
<i>x 1 000</i>							
Totaal	01-93	1 408	1 404	1 218	1 170	1 324	1 136
Landbouw, bosbouw en visserij	01-05	90	90	32	31	24	22
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	1	1
Industrie	15-37	43	43	54	52	105	100
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	0	1	1	3	2
Bouwnijverheid	45	23	23	32	31	62	52
Handel	50-52	166	165	179	169	267	229
Horeca	55	120	119	95	91	74	67
Vervoer, opslag en communicatie	60-64	44	44	51	49	77	69
Financiële instellingen	65-67	15	15	19	18	37	38
Zakelijke dienstverlening	70-74	692	690	513	498	352	283
wv. uitzendbureaus e.d.	745	543	542	368	360	148	126
Openbaar bestuur	75	17	17	23	22	44	40
Gesubsidieerd onderwijs	80	24	24	33	32	50	37
Gezondheids- en welzijnszorg	85	105	105	125	118	164	139
Milieu, cultuur en overige dienstverl.	90-93	69	69	61	58	64	56

Maar zelfs als de kortlopende banen buiten beschouwing worden gelaten, is de dynamiek nog steeds omvangrijk. Van de 8 miljoen banen die 1 jaar of langer duren zijn er in 2007 ruim 1,3 miljoen ingestroomd en 1,1 miljoen uitgestroomd. Het relatief arbeidsverloop voor deze categorie banen komt daarmee uit op 15 procent.

3 Berekeningswijze continue arbeidsmarkt- dynamiek

In de Arbeidsrekeningen wordt de toestand op de arbeidsmarkt beschreven. In eerste instantie gebeurt dat aan de hand van voorraadgegevens zoals het gemiddeld aantal banen van werknemers in een jaar. Uit deze voorraadcijfers kan worden afgeleid hoe deze grootheden zich van jaar-op-jaar ontwikkelen. Hieruit blijkt echter nog niet dat deze ontwikkeling het saldo is van tegengestelde bewegingen. Zo zijn er bijvoorbeeld enerzijds werknemers die werk vinden en anderzijds werknemers die hun baan beëindigen. Om inzicht te krijgen in deze onderliggende dynamiek zijn de Arbeidsrekeningen verrijkt met een aantal stroomgegevens. De stroomgegevens zijn hoofdzakelijk gebaseerd op microdata uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB), die vervolgens consistent gemaakt zijn met de voorraadgegevens uit de Arbeidsrekeningen over het gemiddeld aantal banen en het gemiddeld aantal werkzame personen.

3.1 Bronnen

SSB-bestand banen van werknemers

Het SSB is een verzameling van micro-bestanden over onder meer personen, werk, uitkeringen, onderwijs, bedrijven en woningen. Voor het afleiden van de dynamiekgegevens is gebruik gemaakt van de integrale SSB-bestanden met banen van werknemers en zelfstandigen. Het banenbestand werknemers omvat per jaar alle werknemersbanen die in de loop van het kalenderjaar hebben bestaan, ongeacht het aantal dagen dat de baan heeft bestaan. Dit zijn veel meer banen dan dat er gemiddeld in het jaar hebben bestaan. Zo omvat het bestand met werknemersbanen 2007 bijvoorbeeld 11,2 miljoen baanrecords, die binnen het jaar 2007 gemiddeld 256 kalenderdagen hebben bestaan. In het gemiddeld aantal banen van werknemers telt een arbeidsplaats alleen mee voor de dagen dat deze bezet is geweest binnen het jaar. Het gemiddeld aantal banen van werknemers komt daarmee volgens het SSB uit op 7,9 miljoen, immers $(256/365) \times 11,2$ miljoen = 7,9 miljoen. Dit zijn niet allemaal voltijdbanen; de gemiddelde arbeidsduur van deze banen bedraagt 73 procent van een voltijdbaan, zodat het SSB uitkomt op een arbeidsvolume van 5,8 miljoen arbeidsjaren.

De 11,2 miljoen werknemersbanen waren in handen van 8,4 miljoen verschillende personen. In 2007 had 77 procent van alle personen met een werknemersbaan één werknemersbaan; 17 procent had (al dan niet tegelijkertijd) twee banen, 5 procent drie banen en 2 procent vier of meer banen. Een groot deel van deze 11,2 miljoen werknemersbanen bestaat uit banen die slechts kort bestaan hebben: 2,3 miljoen banen

(20 procent) hebben korter dan drie maanden bestaan in 2007 en 3,0 miljoen banen (26 procent) hebben 3 tot 12 maanden bestaan in 2007. Slechts 5,9 miljoen banen (53 procent) hebben het gehele kalenderjaar 2007 bestaan. Doordat een deel van de kortdurende banen rond de jaarwisselingen heeft bestaan, is de totale bestaansduur van een aantal van deze kortdurende banen langer geweest. Wanneer gekeken wordt naar de *totale* bestaansduur van de werknemersbanen (inclusief de duur van de baan in 2006 en 2008), blijkt dat het aandeel werknemersbanen dat één jaar of langer heeft bestaan, stijgt tot 71 procent.

Bij het afleiden van cijfers over continue dynamiek over 2007 vormen de 11,2 miljoen werknemersbanen die in dat jaar hebben bestaan het uitgangspunt. Per werknemersbaan is vastgelegd wat de exacte aanvangsdatum van het dienstverband is, en – voor beëindigde banen – wat de einddatum is. Voor 7,1 miljoen banen geldt dat zij vóór 1 januari 2007 zijn aangevangen. In de loop van 2007 worden 4,1 miljoen banen aangevangen en 3,9 miljoen banen beëindigd. Aan het einde van 2007 is daarom het aantal banen opgelopen met 273 duizend tot 7,3 miljoen. Uit deze cijfers blijkt de enorme omvang van de dynamiek op de arbeidsmarkt. Voor ruim de helft van de banen die in 2007 aanvangen geldt dat zij nog binnen het kalenderjaar beëindigd zijn.

Slechts de helft van de banen die in 2007 hebben bestaan, heeft het gehele kalenderjaar bestaan.⁷⁾ Doordat de banen die wél het gehele jaar hebben bestaan per definitie zwaarder meetellen in het gemiddeld aantal banen, betekent dit dat 70 procent van de werkgelegenheid in handen is gebleven van dezelfde werknemers (berekend op basis van het gemiddeld aantal banen van werknemers).

SSB-bestand zelfstandigen

De SSB-registratie van zelfstandigen is gebaseerd op gegevens van de Belastingdienst. Hierdoor is alleen bekend óf een persoon in een bepaald jaar als zelfstandige actief is geweest, en niet gedurende welke periode dat precies is geweest. Bij het samenstellen van dynamiekcijfers moet daarom verondersteld worden dat zelfstandigen het gehele kalenderjaar gewerkt hebben, van 1 januari tot en met 31 december. Verder geldt dat geen onderscheid gemaakt kan worden tussen de verschillende zelfstandigenbanen die zelfstandigen eventueel tegelijkertijd of achtereenvolgens hebben: op basis van de beschikbare gegevens moet verondersteld worden dat een zelfstandige per kalenderjaar één baan heeft als zelfstandige. Door de verschillende jaarbestanden met zelfstandigen aan elkaar te koppelen, kan bepaald worden gedurende welke periode zelfstandigen gewerkt hebben. Het SSB-zelfstandigenbestand 2007 omvat ruim 900 duizend records. Voor bijna 100 duizend zelfstandigen geldt dat zij wél actief zijn in 2007, maar niet in 2006, zodat zij dus in 2007 zijn ingestroomd. Voor bijna 70 duizend zelfstandigen geldt dat zij in 2007 actief waren, maar in 2008 niet meer, zodat zij dus in 2007 zijn uitgestroomd. Voor 83 procent van de zelfstandigen uit 2007 geldt dat zij óók in 2006 én 2008 als zelfstandigen gewerkt hebben. Dit betekent dat de dynamiek onder zelfstandigen aanmerkelijk lager is dan onder werknemers.

⁷⁾ De dynamiek wordt bepaald op basis van in- en uitstroom in het kalenderjaar; 5,5 miljoen banen zijn vóór 2007 aangevangen en bestaan ná 2007 nog steeds. Daarnaast zijn er 450 duizend werknemersbanen die ook het gehele kalenderjaar 2007 hebben bestaan, maar in het SSB-bestand geregistreerd staan als banen die op 1 januari 2007 zijn aangevangen en/of op 31 december 2007 zijn beëindigd. Deze banen tellen als instroom en/of uitstroom in 2007.

3.2 Verschillende dynamiekcijfers

De continue arbeidsmarktdynamiekcijfers die uit deze brongegevens worden afgeleid, vallen uiteen in vier onderdelen: baandynamiek, baancreatie en –vernietiging, dynamiek van werkzame personen en baanwisselaars.

Baandynamiek

Een baan is een arbeidsplaats die bezet wordt door een werknemer of een zelfstandige. Dit betreft alle banen van werkzame personen bij bedrijven en instellingen in Nederland. Alle banen tellen mee, ongeacht de arbeidsduur, het aantal dagen dat de baan bestaan heeft en de leeftijd en de woonplaats van de werkzame persoon. Vacatures zijn niet-bezette arbeidsplaatsen en tellen dus niet mee in deze cijfers. Een doorlopende baan is een baan die al vóór het verslagjaar is gestart en na afloop van het verslagjaar nog steeds bestaat. Er is sprake van baandynamiek als werknemers in en uit dienst treden bij bedrijven en instellingen of als zelfstandigen hun werkzaamheden starten of beëindigen. Baandynamiek in de vorm van functiewijzigingen binnen bedrijven en instellingen blijft bij deze cijfers buiten beschouwing. Baandynamiek van werkzame personen is gelijk aan de som van de baandynamiek van werknemers en de baandynamiek van zelfstandigen.

Baancreatie en baanvernietiging (werknemersbanen)

Bij baancreatie en baanvernietiging gaat het om het aantal banen van werknemers dat in het verslagjaar *per bedrijf* is toegenomen of afgenomen. Door voor een kalenderjaar de in- en uitstroom van banen van werknemers per bedrijf te salderen, blijkt of het aantal banen van werknemers in een bedrijf is toegenomen of afgenomen in dat jaar.⁸⁾ In het eerste geval is sprake van baancreatie, in het tweede van baanvernietiging. Met deze dynamiekcijfers wordt duidelijk welke bedrijven groeien of krimpen. De achterliggende gedachte is dat op deze wijze een indicatie wordt verkregen over het aantal nieuwe arbeidsplaatsen en het aantal vervallen arbeidsplaatsen. Als het aantal banen van werknemers bij een bedrijf aan het einde van het verslagjaar groter is dan aan het begin, is sprake van baancreatie. Als het aantal banen van werknemers aan het einde van het jaar kleiner is dan het begin, is sprake van baanvernietiging.⁹⁾ Bij deze cijfers is het niet van belang of een bepaalde arbeidsplaats in de loop van het jaar door verschillende mensen is bezet. Afzonderlijke baancreatie en baanvernietiging binnen een bedrijf, bijvoorbeeld bij verschillende afdelingen van een bedrijf, wordt in deze cijfers eerst gesommeerd tot één saldo. Merk op dat het saldo van baancreatie en baanvernietiging per definitie gelijk is aan het saldo van de in- en uitstroom van de banen van werknemers, zoals dat geteld wordt bij het onderdeel baandynamiek van werknemers.

Ter illustratie enkele kerncijfers voor 2007, op basis van het SSB. In 2007 waren er in Nederland 520 duizend bedrijven en instellingen waar één of meer werknemers werkten. Bij bijna de helft van de bedrijven bleef het aantal banen van werknemers in 2007 gelijk; de instroom was gelijk aan de uitstroom (of er was sowieso geen sprake van instroom en uitstroom). Bij 31 procent van de bedrijven groeide het aantal banen van werknemers en bij 22 procent was sprake van krimp. Bij de groeiende bedrijven nam het aantal banen

⁸⁾ De banen van werknemers bij nieuwe bedrijven worden geschaard onder de bedrijven waar het aantal banen is toegenomen, terwijl de banen van werknemers bij bedrijven die hun activiteiten beëindigd hebben behoren tot de groep bedrijven waar het aantal banen van werknemers is afgenomen.

⁹⁾ Overigens is het ook mogelijk dat bij een bedrijf het aantal (bezette) banen is afgenomen, terwijl tegelijkertijd het aantal vacatures (de niet-bezette banen) is toegenomen.

in het totaal met 733 duizend toe, bij de gekrompen bedrijven nam het aantal banen met 460 duizend af, zodat het aantal banen van werknemers per saldo met 273 duizend toenam.

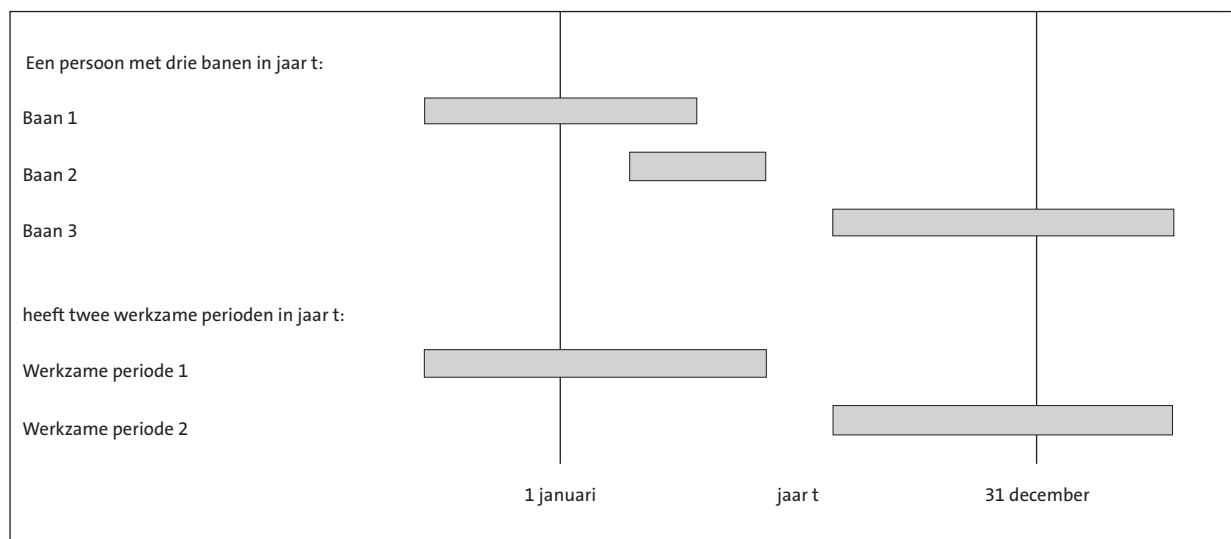
De cijfers over baancreatie en baanvernietiging betreffen alleen de banen van werknemers; de banen van zelfstandigen worden niet meegeteld.

Dynamiek van werkzame personen

Bij dynamiek van werkzame personen gaat het om de stromen in en uit de werkgelegenheid. Deze dynamiekcijfers verschillen van de baandynamiekcijfers, omdat een werkzame persoon tegelijkertijd of achtereenvolgens meerdere banen kan hebben. Samenvoeging van deze banen geeft de periode dat een werkzame persoon onafgebroken werkzaam was (schema 3.2.1). Ook de banen die eind $t-1$ en begin $t+1$ bestonden, zijn bij het afleiden van de werkzame perioden betrokken. Op basis van de werkzame periode kan worden bepaald of de werkzame persoon in het verslagjaar is ingestroomd in de werkgelegenheid en/of is uitgestroomd. Zodra er tussen het einde van de ene baan en het begin van de volgende baan één of meer dagen zitten, is sprake van meerdere werkzame perioden en dus van uitstroom respectievelijk instroom. Een werkzame persoon kan in de loop van het jaar meerdere werkzame perioden hebben (die elkaar per definitie niet overlappen), en dus ook meerdere malen in- en uitstromen.

De dynamiekcijfers over werkzame personen worden onderverdeeld naar werknemers en zelfstandigen. Hiertoe dient per persoon bepaald te worden of hij een werknemer is of een zelfstandige. Indien de persoon in een kalenderjaar als werknemer én als zelfstandige heeft gewerkt, wordt een zwaartepunttypering gehanteerd, zodat de persoon eenduidig als werknemer of zelfstandige kan worden ingedeeld. Werkzame personen die in het verslagjaar gebruik hebben gemaakt van de zelfstandigenaftrek¹⁰⁾ worden

3.2.1 Samentelling van banen tot werkzame perioden

¹⁰⁾ Iemand heeft alleen recht op een zelfstandigenaftrek als de persoon minimaal 50 procent van zijn gewerkte tijd én minimaal 1.225 uur per jaar heeft besteed aan zijn onderneming, zodat verondersteld mag worden dat het zwaartepunt van de werkzaamheden dan ligt bij de zelfstandigenbaan.

altijd als zelfstandige getypeerd, overige personen alleen als hun bruto winst groter is dan het bruto loon van de werknemersbaan. Ongeveer een kwart van de zelfstandigen¹⁾ heeft in één verslagjaar naast zijn zelfstandigenbaan ook één of meer werknemersbanen gehad. Iets meer dan de helft hiervan wordt getypeerd als zelfstandigen. Merk op dat in de cijfers over baandynamiek van werknemers en zelfstandigen géén sprake is van een zwaartepunttypering van de persoon; de uitkomsten over baandynamiek van werknemers omvatten dus ook een aantal werknemersbanen van personen die als zelfstandige worden getypeerd, terwijl in de uitkomsten over baandynamiek van zelfstandigen ook een aantal zelfstandigenbanen meetellen van personen die als werknemer zijn getypeerd.

Op basis van de SSB-bestanden over 2007 gelden de volgende cijfers. Samenvoeging van de 11,2 miljoen werknemersbanen en de ruim 900 duizend zelfstandigenbanen levert 9,8 miljoen werkzame perioden op: 9,0 miljoen werkzame perioden van personen die in zwaartepunt werknemer zijn, en ruim 800 duizend werkzame perioden van personen die in zwaartepunt zelfstandige zijn. Bijna 93 procent van de werkzame personen had in 2007 één werkzame periode, 6 procent had twee werkzame perioden en 1 procent had drie of meer werkzame perioden. Samenvoeging van de banen tot een ononderbroken werkzame periode leidt ertoe dat de gemeten dynamiek afneemt. Het aantal werkzame perioden dat begint of eindigt ligt bijna de helft lager dan het aantal banen dat in een jaar begint of eindigt.

De keuze voor ononderbroken werkzame perioden betekent dat sommige werkzame perioden van één persoon door slechts één of enkele dagen van elkaar gescheiden zijn. Voor de werkzame perioden van werknemers in 2002 gold dat er ongeveer 30 duizend keer slechts één kalenderdag lag tussen twee werkzame perioden van dezelfde persoon. Indien werkzame perioden minder strikt gedefinieerd zouden zijn, en ook banen die door maximaal één kalenderdag van elkaar gescheiden zijn zouden zijn samengevoegd tot één werkzame periode, zou het aantal werkzame perioden van werknemers in 2002 dus ongeveer 30 duizend lager uitgekomen zijn. Indien ook de banen met tussenliggende perioden tot één week samengevoegd zouden zijn tot één werkzame periode, zou het aantal werkzame perioden van werknemers 200 duizend lager liggen dan nu het geval is. Samenvoeging van banen met tussenliggende perioden tot maximaal een maand zou het aantal werkzame perioden van werknemers met 440 duizend doen afnemen, en bij samenvoeging van banen met tussenliggende perioden tot maximaal drie maanden zou het aantal werkzame perioden van werknemers 650 duizend lager uitkomen. Tegelijkertijd neemt dan ook de gemeten in- en uitstroom af. Indien bijvoorbeeld banen met een tussenliggende periode tot maximaal één maand worden samengevoegd tot één werkzame periode, vermindert de in- en uitstroom met ruim een kwart.

In de dynamiekcijfers gaat het primair om het totaal aantal werkzame personen. In het *gemiddeld* aantal werkzame perioden telt een werkzame periode alleen mee voor de dagen dat deze bezet is geweest in het jaar. Het gemiddeld aantal werkzame perioden is dus gelijk aan het totaal aantal werkzame perioden vermenigvuldigd met de gemiddelde duur van de werkzame periode binnen het jaar, gedeeld door het aantal kalenderdagen in het jaar (365 of 366). Dit is gelijk aan het gemiddeld aantal werkzame personen. Dat in dit artikel gesproken wordt over het gemiddeld aantal werkzame perioden in plaats van het gemiddeld aantal werkzame personen heeft als reden dat ook cijfers worden gepresenteerd over het totaal aantal werkzame perioden van werkzame personen. Om het verband tussen deze twee begrippen duidelijk te maken, wordt in dit artikel overal gesproken over werkzame perioden.

De werkzame periode van werknemers kan zijn opgebouwd uit meerdere banen, die niet altijd dezelfde economische activiteit betreffen. Bij de detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is in dat geval de economische activiteit van de baan met het hoogste bruto loon leidend.

¹⁾ Exclusief de huishoudelijke hulpen.

Baanwisselaars (werknemers)

Voor werknemers is bepaald hoe vaak zij van hoofdbaan veranderen binnen een werkzame periode. Hiertoe is eerst voor alle werkzame perioden van werknemers per kalenderdag bepaald wat de hoofdbaan is, namelijk de baan met het hoogste bruto loon.¹²⁾ Door deze gegevens samen te voegen, kan worden afgeleid wat de begin- en einddatum van elke hoofdbaanperiode is, binnen het kalenderjaar. Wanneer van de ene op de andere dag van hoofdbaan gewisseld wordt, is sprake van een baanwisselaar. Een baan kan in een verslagjaar meerdere malen hoofdbaan zijn. Voor tweederde van alle banen van werknemers geldt dat de baan één werkzame periode vormt; voor de overige banen geldt dat twee of meer banen tezamen één werkzame periode vormen. Baanwisselaars komen vooral voor in deze laatste groep. Een uitzondering vormen de personen die rond de jaarwisseling van hoofdbaan veranderen; voor hen kan wel gelden dat de werkzame periode in het verslagjaar één baan omvat die op 1 januari is aangevangen als de vorige baan op 31 december van t-1 is beëindigd. Voor baanwisselingen rond de jaarwisseling is ervoor gekozen om de baanwisselingen rond t-1/t te tellen in verslagjaar t.

In 2007 worden voor de werknemers 10,0 miljoen hoofdbanen geteld. Dit betreft dus zowel de werknemersbanen als de zelfstandigenbanen van de personen die als werknemers zijn getypeerd. Dit bestand omvat 32 duizend zelfstandigenbanen. Ruim 1,1 miljoen keer is sprake van een hoofdbaanwisseling. Voor 30 duizend banen geldt dat de baan in 2007 meerdere malen de hoofdbaan was; in dat geval heeft een werknemer naast deze baan één of meer andere banen gehad met een hoger bruto loon, zodat die banen enige tijd de hoofdbaan zijn geweest, terwijl de langerdurende baan meerdere malen de hoofdbaan werd op het moment dat de werknemer er geen andere baan naast had.

De wijze waarop hier baanwisselaars zijn bepaald, wijkt af van die bij de Enquête beroepsbevolking (EBB). Bij de EBB zijn baanwisselaars gedefinieerd als: "Baanvinders die vanuit een substantiële baan – een baan van twaalf uur of meer per week gedurende minimaal één jaar – overgestapt zijn naar een andere baan. De periode tussen beide banen mag maximaal drie maanden beslaan." Bij de nieuwe Arbeidsrekeningencijfers over baanwisselaars gaat het om alle baanwisselingen in de loop van het verslagjaar, ongeacht baanduur, arbeidsduur of leeftijd van de werknemer. Daarentegen is deze afbakening beperkt tot wisseling van hoofdbaan binnen een onafgebroken werkzame periode.

3.3 Herweging naar Arbeidsrekeningenuitkomsten

De uit de SSB-bestanden afgeleide dynamiekuitkomsten zijn vervolgens consistent gemaakt met de Arbeidsrekeningencijfers over het gemiddeld aantal werkzame personen, werknemers en zelfstandigen. Op deze wijze sluiten de dynamiekuitkomsten direct aan op de overige Arbeidsrekeningenuitkomsten. Hiertoe zijn de SSB-uitkomsten over het gemiddeld aantal werknemers en zelfstandigen herwogen naar

¹²⁾ Hierbij is uitgegaan van het bruto loon in het kalenderjaar. Dat heeft als nadeel dat baanwisselingen rond de jaarwisseling niet in alle gevallen de meest reële overgangsdatum resulteert. Indien echter uitgegaan zou zijn van een bruto loon per kalenderdag, zouden buitensporig veel baanwisselingen zijn geteld in het geval van kortdurende banen met relatief hoge lonen.

de Arbeidsrekeningenuitkomsten over het gemiddeld aantal werknemers en zelfstandigen. Deze herweging vindt plaats per geslacht x werknemers/zelfstandigen x economische activiteit, waarbij 49 bedrijfsklassen zijn onderscheiden. SSB-records waarvan het geslacht van de werknemer en/of de economische activiteit van de baan niet bekend is, worden hierbij buiten beschouwing gelaten; dit betreft in het algemeen minder dan 1 procent van het totaal aantal SSB-records. De gevonden herweefactoren gelden zowel voor het gemiddeld aantal werkzame perioden als het totaal aantal werkzame perioden. De gemiddelde duur van de werkzame periode binnen het jaar wordt gevonden door het herwogen gemiddeld aantal werkzame perioden te delen door het herwogen totaal aantal werkzame perioden, en te vermenigvuldigen met het aantal kalenderdagen in het verslagjaar. Op dezelfde wijze zijn ook de SSB-uitkomsten over het gemiddeld aantal banen van werknemers en zelfstandigen consistent gemaakt met de Arbeidsrekeningenuitkomsten.

Voor het gemiddeld aantal banen van werknemers geldt dat de SSB-uitkomsten dicht bij die van Arbeidsrekeningen liggen, zodat de gemiddelde herweefactor rond de 1 ligt. Voor zelfstandigen geldt dat de verschillen wat groter zijn, met name omdat enkele specifieke groepen zelfstandigen ontbreken in de SSB-bestanden, zoals huishoudelijke hulpen in de bedrijfsklasse particuliere huishoudens met personeel. Voor deze laatste groep wordt een afzonderlijke bijraming gemaakt, gebaseerd op de dynamiek van werknemers in de schoonmaakbedrijven en thuiszorg.

Ook de uitkomsten over baancreatie en –vernietiging zijn consistent gemaakt met de Arbeidsrekeningen-uitkomsten. Dit is gedaan door deze SSB-uitkomsten af te stemmen op de naar Arbeidsrekeningen herwogen uitkomsten over baandynamiek van werknemers.

3.4 Publicatie

StatLine

Gedetailleerde uitkomsten over continue dynamiek zijn opgenomen in de StatLine-publicatie *Arbeidsrekeningen; arbeidsmarktdynamiek* (www.cbs.nl/statline). De dynamiekcijfers sluiten aan bij de Arbeidsrekeningencijfers van de Nationale rekeningen, en worden daarom gepresenteerd als uitkomsten van Arbeidsrekeningen. Begin 2011 zijn de jaarcijfers over 2001-2008 gepubliceerd, waarbij de uitkomsten over 2008 nog voorlopig zijn. Doordat de benodigde SSB-databestanden normaal gesproken pas circa anderhalf jaar na afloop van het verslagjaar beschikbaar komen, loopt de publicatie van de dynamiekcijfers achter op die van de overige Arbeidsrekeningencijfers.

De uitkomsten betreffen enerzijds banen en anderzijds werkzame perioden en zijn gedetailleerd naar geslacht en economische activiteit (sbi 1993). Tevens wordt onderscheid gemaakt naar werknemers en zelfstandigen; het totaal van deze twee groepen wordt aangeduid met 'werkzame personen'. De uitkomsten over baandynamiek van werknemers zijn tevens gedetailleerd naar baanduurklasse. De uitkomsten over baancreatie en baanvernietiging zijn niet gedetailleerd naar geslacht, omdat het alleen om de totale baancreatie of baanvernietiging per bedrijf gaat, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt naar kenmerken van de werknemer. De publicatie omvat verder ook uitkomsten over de gemiddelde baanduur en gemiddelde duur van de werkzame periode. Bovendien zijn drie indicatoren van dynamiek bepaald.

Gemiddelde baanduur en baanduurklasse

Bij de dynamiekuitkomsten wordt ook de gemiddelde baanduur binnen het jaar vermeld. Dit is het aantal dagen dat een baan binnen het verslagjaar gemiddeld heeft geduurd. Dit betreft alleen de duur van de baan binnen het verslagjaar; de duur vóór of na het verslagjaar telt niet mee. De maximale duur van een baan binnen een jaar is 365 dagen, in schrikkeljaren 366 dagen. Doorlopende banen hebben het gehele verslagjaar bestaan en hebben per definitie een gemiddelde duur van één jaar. Hetzelfde geldt voor de gemiddelde duur van de werkzame perioden binnen het jaar.

De uitkomsten over baandynamiek van werknemers worden daarnaast gedetailleerd naar baanduurklassen, waarbij de baanduur berekend is inclusief de baanduur vóór het verslagjaar en na het verslagjaar. Het is de baanduur van de banen in verslagjaar t , zoals die per 31 december $t+1$ kan worden vastgesteld. Op deze manier wordt (voor baanduren tot één jaar) de voltooide baanduur gemeten. Er worden drie baanduurklassen onderscheiden: banen die minder dan 3 maanden geduurd hebben, banen die 3 maanden tot 1 jaar geduurd hebben en banen die 1 jaar of langer duren.

Indicator van dynamiek (1): arbeidsverloop

Als indicator voor de mate van dynamiek op de arbeidsmarkt geldt het arbeidsverloop. Het arbeidsverloop is de som van de instroom en de uitstroom van werkzame perioden. In het arbeidsverloop tellen alle veranderingen in het aantal werkzame perioden mee: als een werkzame periode start en als een werkzame periode eindigt.

Het *relatieve* arbeidsverloop is het (absolute) arbeidsverloop als percentage van tweemaal het totaal aantal werkzame perioden dat in het verslagjaar heeft bestaan. Een werkzame periode kan maximaal twee keer meetellen in het arbeidsverloop: als de werkzame periode start en als de werkzame periode eindigt. Hierdoor ligt het relatieve arbeidsverloop altijd tussen 0 en 100 procent. Hoe hoger het arbeidsverloop, des te meer werkzame perioden die gestart en/of beëindigd zijn. Bij een arbeidsverloop van 0 procent zijn alle werkzame perioden doorlopende werkzame perioden, bij een arbeidsverloop van 100 procent zouden alle werkzame perioden in het verslagjaar zijn aangevangen én beëindigd.

Het arbeidsverloop en het relatieve arbeidsverloop worden niet alleen op basis van werkzame perioden berekend, maar ook op basis van banen. De berekeningswijze van het arbeidsverloop op basis van banen verloopt op eenzelfde wijze als de berekeningswijze van het arbeidsverloop op basis van werkzame perioden.

Indicator van dynamiek (2): baanreallocatie

Het onderdeel baancreatie en baanvernietiging kent een eigen indicator van dynamiek: de baanreallocatie. Analoog aan arbeidsverloop is baanreallocatie gedefinieerd als de som van baancreatie en baanvernietiging. Daarentegen wordt de relatieve baanreallocatie berekend als de baanreallocatie als percentage van het gemiddeld aantal banen van werknemers.

Indicator van dynamiek (3): doorlopende werkzame perioden als percentage van gemiddeld aantal werkzame perioden

Het aantal doorlopende werkzame perioden als percentage van het gemiddeld aantal werkzame perioden

geeft de omvang van het niet-dynamische deel van de werkgelegenheid weer. Een hoger percentage betekent dat er *minder* dynamiek is.

Ook voor deze indicator geldt dat hij ook op basis van banen kan worden berekend: het aantal doorlopende banen als percentage van het gemiddeld aantal banen geeft de omvang van het niet-dynamische deel van de werkgelegenheid weer.

3.5 Kwaliteit van de dynamiekcijfers

Aanvangs- en einddatums in het SSB

Voor het meten van continue stromen is het essentieel dat er gegevens over de aanvangsdatum en de einddatum in de databestanden van goede kwaliteit zijn. Bij het samenstellen van het SSB-bestand banen van werknemers wordt hier goed op gelet. Voor onjuiste begin- en einddatums wordt zo mogelijk gecorrigeerd. Ook wordt gecorrigeerd voor administratieve veranderingen, bijvoorbeeld als twee bedrijven fuseren en administratief gezien iedereen opnieuw in dienst nemen. Desondanks kan niet voor alle werknemersbanen de exacte begin- en einddatum achterhaald worden. Jaarlijks geldt voor gemiddeld een half miljoen werknemersbanen (op een totaal van gemiddeld 10,7 miljoen werknemersbanen) dat géén einddatum van de baan bekend is, terwijl de baan niet voorkomt in het banenbestand van het volgende jaar. Deze banen krijgen de fictieve einddatum 31 december.¹³⁾ Omgekeerd geldt voor ongeveer evenveel banen dat er een aanvangsdatum wordt opgegeven die vóór het huidige verslagjaar ligt, terwijl deze banen niet in die banenbestanden voorkomen. Deze banen krijgen de fictieve aanvangsdatum 1 januari. Voor zelfstandigen geldt dat altijd verondersteld moet worden dat zij het gehele kalenderjaar gewerkt hebben. De dynamiek van zelfstandigen wordt onderschat als de persoon in werkelijkheid wel in de loop van het jaar van zelfstandigenbaan is veranderd.

Binnen het SSB-banenbestand van werknemers geldt dat de combinatie werknemer – persoon per kalenderjaar slechts éénmaal kan voorkomen. Een persoon kan in een kalenderjaar bij één bedrijf maar één werknemersbaan hebben. Indien een werknemer in werkelijkheid in een kalenderjaar twee of meer afzonderlijke perioden bij één bedrijf heeft gewerkt (zoals bijvoorbeeld bij uitzendkrachten ¹⁴⁾ wel het geval is), zijn deze perioden samengevoegd tot één baanperiode. In deze gevallen wordt de baandynamiek onderschat.

Verder komt het wél vaak voor dat een werknemer in een bepaald verslagjaar bij een bepaald bedrijf uitstroomt, om in het volgende jaar weer bij datzelfde bedrijf in te stromen. Dit kan reëel zijn als bijvoorbeeld sprake is van seizoenswerk of werk bij een uitzendbureau met tijdelijke uitzendbaantjes. Koppeling van de 3,9 miljoen banen die in 2007 beëindigd zijn met de 4,1 miljoen banen die in 2008 aangevangen zijn, resulteert in ruim 700 duizend koppelingen: een op de vijf banen die in 2007 is beëindigd, wordt in 2008 bij hetzelfde bedrijf weer voortgezet. Van deze banen is ongeveer driekwart niet alleen in 2007 beëindigd, maar ook aangevangen; een kwart van de banen was al voor 2007 aangevangen.

¹³⁾ Deze correctie kan pas worden uitgevoerd als een SSB-banenbestand van het volgende verslagjaar beschikbaar is. Dit betekent dat voor het samenstellen van de dynamiekcijfers over 2008 (toen nog geen SSB-bestanden over banen van werknemers en zelfstandigen voor 2009 beschikbaar waren) een schatting is gemaakt van deze correctie.

¹⁴⁾ Uitzendkrachten krijgen hun loon betaald door uitzendbureaus. In de uitkomsten van de Arbeidsrekeningen worden uitzendkrachten ingedeeld in de bedrijfsklasse uitzendbureaus, hetgeen deel uitmaakt van de bedrijfstak zakelijke dienstverlening.

Vershil met EWL-uitkomsten

De baandynamiekcijfers kunnen worden vergeleken met de uitkomsten van twee andere statistieken. Op de eerste plaats kan de instroom van werknemersbanen, voorzover die banen aan het einde van het jaar nog bestaan, vergeleken worden met de uitkomsten over banen van werknemers naar anciënniteit per 31 december. Bij de Enquête Werkgelegenheid en Lonen (EWL) werden deze uitkomsten gepubliceerd tot en met 2005. Het aantal werknemersbanen dat in 2005 is ingestroomd én aan het einde van het jaar nog bestaat, bedraagt 1264 duizend.¹⁵⁾ Dit sluit redelijk goed aan op het aantal werknemersbanen per 31 december 2005 met anciënniteit 0 jaar uit de EWL: 1 312 duizend. De gemiddelde uitkomsten voor 2001–2005 liggen zelfs erg dicht bij elkaar: een gemiddelde instroom van werknemersbanen die aan het einde van het jaar nog bestaan van 1 381 duizend, tegen gemiddeld 1 376 duizend werknemersbanen aan het einde van het jaar met anciënniteit 0 jaar (staat 3.5.1).

3.5.1 De instroom van banen van werknemers vergeleken met uitkomsten over anciënniteit 0 jaar en vervulde vacatures

	Instroom van banen van werknemers			Banen van werknemers met anciënniteit 0 jaar (EWL)	Vervulde vacatures	Verhouding instroom per ultimo / anciënniteit 0 jaar	Verhouding totale instroom / vervulde vacatures	Verhouding instroom baan-duur ≥ 1 jaar / vervulde vacatures
	totaal	voorzover deze banen ultimo jaar nog bestaan	baanduur ≥ 1 jaar					
	<i>x 1 000</i>							
2001	4 049	1 672	1 293	1 596	989	1,0	4,1	1,3
2002	3 760	1 487	1 167	1 507	781	1,0	4,8	1,5
2003	3 406	1 265	987	1 282	672	1,0	5,1	1,5
2004	3 283	1 217	917	1 185	697	1,0	4,7	1,3
2005	3 354	1 264	956	1 312	830	1,0	4,0	1,2
2006	3 736	1 663	1 250	.	988	.	3,8	1,3
2007	3 951	1 790	1 324	.	1 105	.	3,6	1,2
2008*	3 881	1 692	.	.	1 088	.	3,6	.
Gemiddeld	3 678	1 506	1 128	1 376	894	1,0	4,1	1,3

Vershil met uitkomsten van de Vacature-enquête

Op de tweede plaats kan de instroom van de werknemersbanen vergeleken worden met de uitkomsten van de Vacature-enquête van het CBS. Bij deze enquête wordt ook de in- en uitstroom in kaart gebracht. Dit betreft uitkomsten over enerzijds het aantal vacatures dat in een kwartaal is ontstaan en anderzijds het aantal vacatures dat is vervuld (inclusief vervallen vacatures). Een vacature is een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Personeel dat direct wordt aangenomen, zónder dat sprake was van een vacature, valt hier buiten. In de periode 2001–2008 werden gemiddeld 900 duizend vacatures per jaar vervuld. Dat is echter inclusief vervallen vacatures. Doorgaans vervallen er in een kwartaal minder dan 20 duizend vacatures, zonder dat zij zijn vervuld. Verwacht zou mogen worden dat het aantal vervulde vacatures ongeveer gelijk is aan het aantal werknemersbanen dat in een kalenderjaar instroomt. Uit de uitkomsten over arbeidsmarktdynamiek blijkt echter dat in deze periode jaarlijks gemiddeld 3,7 miljoen banen worden aangevangen, oftewel ruim vier maal zo veel als het aantal vacatures dat vervuld wordt (inclusief vervallen vacatures) (staat 3.5.1). Het grote verschil tussen deze cijfers lijkt er op te wijzen dat niet aan alle banen die in een bepaalde periode aangevangen een vacature vooraf is gegaan. Denkbaar is dat bij het invullen van de Vacature-enquête vooral gedacht wordt

¹⁵⁾ Dit aantal is berekend als: instroom – (doorlopende banen + instroom + uitstroom – totaal aantal banen).

aan openstaande arbeidsplaatsen die qua wekelijkse arbeidsduur of qua verwachte baanduur een meer substantieel karakter hebben. Een aanwijzing hiervoor is dat de instroom van werknemersbanen met een baanduur van 1 jaar of meer gemiddeld 1,1 miljoen bedraagt per jaar, hetgeen meer in de buurt van de gemiddeld 900 duizend vervulde vacatures per jaar komt. Verder zouden geheugeneffecten een rol kunnen spelen bij het invullen van het aantal vacatures dat in het afgelopen kwartaal is vervuld.

Overgang 2005–2006

De wijze waarop de SSB-banenbestanden van werknemers 2006–2008 zijn samengesteld, wijkt af van de banenbestanden tot en met 2005. Vanaf 2006 wordt bij het samenstellen van het SSB-banenbestand gebruik gemaakt van de polisadministratie, en niet langer van de EWL en andere bestanden. Als gevolg van deze overgang lijkt de uitstroom in 2005 en de instroom in 2006 enigszins overschat. Daarnaast levert de overgang op de polisadministratie waarschijnlijke structureel iets hogere dynamiekcijfers op, doordat de data vanaf 2006 is opgebouwd uit maandgegevens.

Zelfstandigen

Het SSB-zelfstandigenbestand is gebaseerd op belastingaangiften. Doordat op het moment van waarnemen en publiceren nog niet alle zelfstandigen aangifte hebben gedaan, moet ook gebruik gemaakt worden van andere gegevens, zoals informatie over voorlopige aanslagen. Dit betekent dat de dynamiek van zelfstandigen in de meest-recente jaren enigszins onderschat is, omdat de werkelijke in- en uitstroom nog niet volledig in de bestanden is verwerkt.

Inconsistentie tussen ultimo- en primo-standcijfers

Uit de dynamiekcijfers kan worden afgeleid wat het aantal werkzame personen aan het einde van het jaar is. Dit aantal kan worden berekend als: doorlopende werkzame perioden + instroom – (doorlopende werkzame perioden + instroom + uitstroom - totaal aantal werkzame perioden). Ook het aantal werkzame personen aan het begin van het jaar kan worden berekend. Verwacht zou mogen worden dat deze twee uitkomsten aan elkaar gelijk zijn. In de praktijk blijken er kleine verschillen te zijn. Deze inconsistenties ontstaan door de herweging naar Arbeidsrekeninguitkomsten, die niet elk jaar precies evenveel effect heeft op de SSB-uitkomsten. Over de gehele periode 2001-2008 bezien tellen de inconsistenties echter weer op tot 0,0 procent. Overigens kunnen de verschillen per bedrijfstak groter zijn, omdat bedrijven en instellingen niet elk jaar in dezelfde bedrijfstak ingedeeld worden. Bedrijven kunnen na verloop van tijd van (zwaartepunt)activiteit veranderen of het CBS kan op grond van nieuwe informatie het bedrijf anders indelen.

Conclusie

Ondanks de geplaatste kanttekeningen lijkt het er toch op dat de berekende dynamiekuitskomsten een goede indicatie vormen voor de werkelijke dynamiek. Hierbij moet benadrukt worden dat deze uitkomsten de continue dynamiek beschrijven, waarmee alle in- en uitstroom in de werkgelegenheid wordt geteld die gedurende het verslagjaar plaatsvindt. Daarmee onderscheiden deze continue dynamiekcijfers op basis van banen en werkzame perioden zich van cijfers over het aantal veranderingen tussen twee peildata.

4 Andere dynamiekcijfers

De dynamiek op de arbeidsmarkt kan op verschillende manieren in kaart worden gebracht. Het CBS publiceert momenteel drie verschillende statistieken over arbeidsmarktdynamiek:

1. dynamiek op basis van de Enquête Beroepsbevolking (EBB);
2. dynamiek op basis van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB);
3. continue dynamiekcijfers in het kader van Arbeidsrekeningen.

In de volgende drie paragrafen worden puntsgewijs de belangrijkste karakteristieken van deze verschillende arbeidsmarktdynamiekcijfers opgesomd. Daarna wordt kort ingegaan op de verschillen tussen enerzijds de dynamiekcijfers op basis van de EBB en het SSB en anderzijds de Arbeidsrekeningencijfers over de dynamiek op de arbeidsmarkt.

4.1 Dynamiek op basis van de Enquête beroepsbevolking (EBB)

De belangrijkste karakteristieken van dynamiekcijfers op basis van de Enquête beroepsbevolking (EBB) zijn:

- discrete dynamiek: de netto verandering die plaats vindt tussen twee peildatums; er wordt zowel gepubliceerd over de veranderingen in vergelijking met drie maanden eerder als in vergelijking met één jaar eerder;
- de in Nederland woonachtige bevolking van 15-64 jaar; in- en uitstroom als gevolg van de overschrijding van deze leeftijdsgrenzen telt niet mee, evenals immigratie of emigratie;
- uitkomsten over de arbeidsmarktpositie van personen: er wordt onderscheid gemaakt tussen de drie arbeidsmarktposities werkzame beroepsbevolking, werkloze beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking; bij de afbakening van de beroepsbevolking wordt een 12-uursgrens gehanteerd;
- bron: de Enquête beroepsbevolking (EBB), waarbij personen gedurende één jaar om de drie maanden geënquêteerd worden (in het totaal vijf maal);
- cijfers beschikbaar vanaf de mutatie 2003/2004 en eerste kwartaal 2003 / tweede kwartaal 2003;
- voordeel: de kwartaal- en jaarcijfers zijn actuele uitkomsten;
- bij de EBB wordt ook gepubliceerd over andere vormen van dynamiek, zoals beroepenmobiliteit en personen die van werkkring veranderen.

4.2 Dynamiek op basis van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)

Bij dynamiek op basis van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) gaat het om:

- discrete dynamiek: de netto verandering die plaats vindt tussen twee peildatums, namelijk de laatste vrijdag van september en de laatste vrijdag in september van het volgende jaar;
- beperkt tot de in- en uitstroom in en uit werk;
- ‘werkzaam’ betreft werknemers en zelfstandigen ongeacht het aantal uren dat gewerkt wordt en ongeacht de leeftijd van deze personen;
- met in- en uitstroom als gevolg van geboorte, sterfte, immigratie en emigratie wordt afzonderlijk rekening gehouden;
- uitkomsten over de arbeidsmarktpositie van personen;
- bron: integrale bestanden betreffende de in Nederland woonachtig bevolking, met als peildatum de laatste vrijdag van september (SSB);
- cijfers beschikbaar vanaf de mutatie september 1999 / september 2000;
- voordeel: omdat de gegevens gebaseerd zijn op integrale bestanden kunnen de uitkomsten gedetailleerd worden naar veel achtergrondkenmerken;
- op basis van het SSB wordt ook de september/september-dynamiek gepubliceerd van werknemers (met de inkomstenbron vóór instroom of na uitstroom uit arbeid, en voor de blijvers de stromen naar economische activiteit).

4.3 Continue dynamiekcijfers in het kader van Arbeidsrekeningen

Voor de continue dynamiekcijfers in het kader van Arbeidsrekeningen geldt:

- continue dynamiek: alle in- en uitstroom in en uit werk gedurende het verslagjaar;
- beperkt tot de in- en uitstroom in en uit werk;
- ‘werkzaam’ betreft werknemers en zelfstandigen die in Nederland werken, ongeacht het aantal uren dat gewerkt wordt, ongeacht de leeftijd en het woonland van deze personen;
- in en uitstroom als gevolg van geboorte, sterfte, immigratie en emigratie maakt deel uit van de uitkomsten;
- uitkomsten betreffen zowel banen als werkzame perioden;
- bron: integrale jaarbestanden betreffende de in Nederland werkzame personen (SSB), geïntegreerd in de Arbeidsrekeningencijfers over de gemiddelde werkgelegenheid;
- voordeel: meet alle dynamiek gedurende het kalenderjaar en is geïntegreerd in de Arbeidsrekeningen;
- de dynamiekpublicatie omvat ook uitkomsten over baanwisselaars en baancreatie en baanvernietiging.

4.4 Verschillen tussen dynamiekcijfers

Enkele kerncijfers over de in- en uitstroom in en uit werk uit deze drie verschillende statistieken staan in onderstaande tabel (staat 4.4.1). Doordat in de dynamiekcijfers van Arbeidsrekeningen alle werkzame perioden meetellen die in de loop van het jaar zijn gestart of beëindigd, komen deze dynamiekcijfers hoger uit de andere dynamiekcijfers die alleen de veranderingen tussen twee peilmomenten (gescheiden door een jaar of een kwartaal) in kaart brengen. Bovendien hebben de EBB- en SSB-uitkomsten betrekking op personen, terwijl in deze Arbeidsrekeningencijfers werkzame perioden geteld worden. Een persoon kan in een jaar meerdere werkzame perioden hebben.

Bij de dynamiekcijfers van de EBB en het SSB ligt de nadruk op de vraag wat er met personen is gebeurd in vergelijking met het vorige peilmoment. Hoeveel personen werken een jaar later nog steeds? Bij de Arbeidsrekeningencijfers ligt daarentegen de nadruk op het tellen van alle mutaties, ten einde de totale dynamiek te meten.

4.4.1 De in- en uitstroom in en uit de werkgelegenheid volgens drie statistieken

	EBB		SSB		Arbeidsrekeningen	
	Instroom in de werkzame beroepsbevolking	Uitstroom uit de werkzame beroepsbevolking	Instroom in werkzaam	Uitstroom uit werkzaam	Instroom (aangevangen werkzame perioden)	Uitstroom (beëindigde werkzame perioden)
	<i>x 1 000</i>					
2001	.	.	672	524	2 312	2 129
2002	.	.	603	555	2 131	2 112
2003	453	481	535	576	1 961	2 042
2004	509	477	518	611	1 936	1 971
2005	539	414	581	555	1 975	2 004
2006	573	361	693	570	2 137	1 847
2007	582	390	730	464	2 219	1 954
2008	490	522	644	542	2 141	2 026

Bij de EBB-cijfers gaat het om de netto verandering tussen twee peildata in het vermelde verslagjaar en het volgende jaar.

Bij de SSB-cijfers gaat het om de netto verandering tussen twee peildata: de laatste vrijdag van september in het jaar vóór het verslagjaar en de laatste vrijdag van september in het verslagjaar.

Bij de Arbeidsrekeningencijfers gaat het om alle veranderingen in het verslagjaar.

Begrippen

Banen

Een expliciete of impliciete arbeidsovereenkomst tussen een persoon en een economische eenheid waarin is vastgelegd dat arbeid zal worden verricht waartegen een (financiële) beloning staat. Banen kunnen worden onderscheiden in banen van werknemers en banen van zelfstandigen.

Totaal aantal banen

Het totaal aantal banen betreft het aantal banen dat in de loop van het verslagjaar heeft bestaan. Doordat alle banen meetellen, ongeacht het aantal dagen dat de baan heeft bestaan, is het totaal aantal banen hoger dan het gemiddeld aantal banen. Het totaal aantal banen is gelijk aan het gemiddeld aantal banen gedeeld door de gemiddelde baanduur binnen het jaar, vermenigvuldigd met het aantal kalenderdagen in het jaar (365 of 366).

Gemiddeld aantal banen

In het gemiddeld aantal banen telt een arbeidsplaats alleen mee voor de dagen dat deze bezet is geweest binnen het jaar. Het gemiddeld aantal banen is dus gelijk aan het totaal aantal banen vermenigvuldigd met de gemiddelde baanduur binnen het verslagjaar, gedeeld door het totaal aantal kalenderdagen in het jaar (365 of 366).

Werkzame personen

Alle personen die een baan hebben bij een in Nederland gevestigd bedrijf of bij een particulier huishouden in Nederland. Tot de werkzame personen behoren alle personen die betaalde arbeid verrichten, ook al is het maar voor één of enkele uren per week, ook als zij:

- arbeid verrichten die op zichzelf genomen legaal is, maar waarvan de beloning aan de registratie door fiscus of sociale zekerheidsautoriteiten wordt onttrokken ('zwarte arbeid');
- tijdelijk geen arbeid verrichten, maar wel doorbetaald krijgen (bijvoorbeeld bij ziekte of vorstverlet);
- tijdelijk onbetaald verlof hebben opgenomen.

Werkzame personen kunnen worden onderscheiden in werknemers en zelfstandigen. Ze kunnen woonachtig zijn in Nederland, maar ook in het buitenland.

Totaal aantal werkzame perioden

Het totaal aantal werkzame perioden betreft het aantal werkzame perioden dat in de loop van het verslagjaar heeft bestaan. Een persoon kan in de loop van het jaar meerdere werkzame perioden hebben. Het totaal aantal werkzame perioden is gelijk aan het gemiddeld aantal werkzame perioden gedeeld door de gemiddelde duur van de werkzame periode binnen het jaar, vermenigvuldigd met het aantal kalenderdagen in het jaar (365 of 366).

Gemiddeld aantal werkzame perioden

In het gemiddeld aantal werkzame perioden telt een werkzame periode alleen mee voor de dagen dat deze bezet is geweest in het jaar. Het gemiddeld aantal werkzame perioden is dus gelijk aan het totaal aantal werkzame perioden vermenigvuldigd met de gemiddelde duur van de werkzame periode binnen het jaar, gedeeld door het aantal kalenderdagen in het jaar (365 of 366). Dit is gelijk aan het gemiddeld aantal werkzame personen.

Werknemers

Personen die in een arbeidsovereenkomst afspraken met een economische eenheid maken om arbeid te verrichten waartegenover een financiële beloning staat.

Zelfstandigen

Personen die arbeid verrichten voor eigen rekening of risico in een eigen bedrijf of praktijk, of in het bedrijf of de praktijk van een gezinslid, of in een zelfstandig uitgeoefend beroep. Als zelfstandige wordt aangemerkt:

- zelfstandige eigen bedrijf,
- meewerkend gezinslid,
- overige zelfstandige.

Gemiddelde baanduur binnen het jaar

De gemiddelde baanduur binnen het jaar is het aantal dagen binnen het verslagjaar dat een baan gemiddeld heeft geduurd. Dit betreft alleen het deel van de baan binnen het verslagjaar; de duur voor of na het verslagjaar telt niet mee. De maximale duur van een baan binnen een jaar is 365 dagen, in schrikkeljaren 366 dagen. Doorlopende banen hebben het gehele verslagjaar bestaan en hebben per definitie een gemiddelde duur van één jaar.

Gemiddelde duur werkzame periode binnen het jaar

De gemiddelde duur van de werkzame perioden binnen het jaar is het aantal dagen binnen het verslagjaar dat de werkzame perioden gemiddeld hebben geduurd. Dit betreft alleen het deel van de werkzame periode binnen het verslagjaar; de duur voor of na het verslagjaar telt niet mee. De maximale duur van een werkzame periode binnen een jaar is 365 dagen, in schrikkeljaren 366 dagen. Doorlopende werkzame perioden hebben het gehele verslagjaar bestaan en hebben per definitie een gemiddelde duur van één jaar.

Doorlopende banen

Een doorlopende baan is een baan die vóór het verslagjaar is aangevangen en na afloop van het verslagjaar nog voortduurt.

Doorlopende werkzame perioden

Een doorlopende werkzame periode is een werkzame periode die vóór het verslagjaar is aangevangen en na afloop van het verslagjaar nog voortduurt.

Instroom (banen)

Alle banen die in het verslagjaar zijn aangevangen. Dit is inclusief banen die in het verslagjaar ook weer beëindigd zijn.

Instroom (werkzame perioden)

Alle werkzame perioden die in het verslagjaar zijn aangevangen. Dit is inclusief werkzame perioden die in het verslagjaar ook weer beëindigd zijn.

Uitstroom (banen)

Alle banen die in het verslagjaar zijn beëindigd.

Uitstroom (werkzame perioden)

Alle werkzame perioden die in het verslagjaar zijn beëindigd.

Arbeidsverloop (banen)

Het arbeidsverloop is de som van de instroom en de uitstroom van banen. In het arbeidsverloop tellen alle veranderingen in het aantal banen mee: als een baan start en als een baan eindigt.

Arbeidsverloop (werkzame perioden)

Het arbeidsverloop is de som van de instroom en de uitstroom van werkzame perioden. In het arbeidsverloop tellen alle veranderingen in het aantal werkzame perioden mee: als een werkzame periode start en als een werkzame periode eindigt.

Relatief arbeidsverloop (banen)

Het relatieve arbeidsverloop is het (absolute) arbeidsverloop als percentage van tweemaal het totaal aantal banen dat in het verslagjaar heeft bestaan. Een baan kan maximaal twee keer meetellen in het arbeidsverloop: als de baan start en als de baan eindigt. Hierdoor ligt het relatieve arbeidsverloop tussen 0 en 100 procent. Hoe hoger het arbeidsverloop, des te meer banen die gestart en/of beëindigd zijn. Bij een arbeidsverloop van 0 procent zijn alle banen doorlopende banen, bij een arbeidsverloop van 100 procent zouden alle banen in het verslagjaar zijn aangevangen én beëindigd. Het relatieve arbeidsverloop is een belangrijke indicator voor de mate van dynamiek op de arbeidsmarkt.

Relatief arbeidsverloop (werkzame perioden)

Het relatieve arbeidsverloop is het (absolute) arbeidsverloop als percentage van tweemaal het totaal aantal werkzame perioden dat in het verslagjaar heeft bestaan. Een werkzame periode kan maximaal

twee keer meetellen in het arbeidsverloop: als de werkzame periode start en als de werkzame periode eindigt. Hierdoor ligt het relatieve arbeidsverloop altijd tussen 0 en 100 procent. Hoe hoger het arbeidsverloop, des te meer werkzame perioden die gestart en/of beëindigd zijn. Bij een arbeidsverloop van 0 procent zijn alle werkzame perioden doorlopende werkzame perioden, bij een arbeidsverloop van 100 procent zouden alle werkzame perioden in het verslagjaar zijn aangevangen én beëindigd. Het relatieve arbeidsverloop is een belangrijke indicator voor de mate van dynamiek op de arbeidsmarkt.

Doorlopende banen als percentage van gemiddeld aantal banen

Het aantal doorlopende banen als percentage van het gemiddeld aantal banen geeft de omvang van het niet-dynamische deel van de werkgelegenheid weer. Een hoger percentage betekent dat er minder dynamiek is.

Doorlopende werkzame perioden als percentage van gemiddeld aantal werkzame perioden

Het aantal doorlopende werkzame perioden als percentage van het gemiddeld aantal werkzame perioden geeft de omvang van het niet-dynamische deel van de werkgelegenheid weer. Een hoger percentage betekent dat er minder dynamiek is.

Baanduurklassen

De uitkomsten over baandynamiek van werknemers worden uitgesplitst naar drie baanduurklassen:

- banen die minder dan 3 maanden geduurd hebben;
- banen die 3 maanden tot 1 jaar geduurd hebben;
- banen die 1 jaar of langer duren.

Bij deze indeling wordt de baanduur berekend inclusief de baanduur vóór het verslagjaar en na het verslagjaar. Het is de baanduur van de banen in verslagjaar t , zoals die per 31 december $t+1$ kan worden vastgesteld. Op deze manier wordt (voor baanduren tot één jaar) de voltooide baanduur gemeten.

Baancreatie

Toename van het aantal banen van werknemers bij bedrijven waarvan het aantal bezette arbeidsplaatsen aan het einde van het verslagjaar groter is dan aan het begin.

Baanvernietiging

Afname van het aantal banen van werknemers bij bedrijven waarvan het aantal bezette arbeidsplaatsen aan het einde van het verslagjaar kleiner is dan aan het begin.

Baanreallocatie

Baanreallocatie is de som van baancreatie en baanvernietiging.

Baanreallocatie als percentage gemiddeld aantal banen

Baanreallocatie als percentage van het gemiddeld aantal banen van werknemers.

Baanwisselaars

Een baanwisseling is de overgang van de ene hoofdbaan naar de andere hoofdbaan binnen een werkzame periode, van personen die als werknemer zijn getypeerd. Elke wisseling van hoofdbaan telt hierbij mee. Omdat het hierbij gaat om baanwisselingen binnen een werkzame periode, betreft het hier hoofdbanen die direct op elkaar aansluiten. Zodra er tussen het einde van de ene baan en het begin van de volgende baan één of meer dagen zitten, telt dit dus niet als een baanwisseling. Indien een persoon tegelijkertijd meerdere banen heeft, wordt op basis van het hoogste loon bepaald welke baan gedurende welke periode de hoofdbaan is. De wijze waarop hier baanwisselaars zijn bepaald, wijkt af van die bij de Enquête beroepsbevolking (EBB). Bij de EBB zijn baanwisselaars gedefinieerd als: "Baanvinders die vanuit een substantiële baan – een baan van twaalf uur of meer per week gedurende minimaal één jaar – overgestapt zijn naar een andere baan. De periode tussen beide banen mag maximaal drie maanden beslaan."

Baanwisselaars als percentage van het totaal

Baanwisselaars als percentage van het totaal aantal werkzame perioden van werknemers.

Economische activiteit

De indeling van bedrijven en instellingen naar aard van de werkzaamheden, gericht op de productie van goederen en diensten. De Standaard bedrijfsindeling 1993 (sbi 1993) kent bedrijfstakken, die zijn onderverdeeld naar bedrijfsklassen.

Auteurs

Han van den Berg
Nathalie Peltzer